

Tečaj XVII.

Travanj 1893.

Broj 4.

Šumarski list.

Organ.

hrv. slav. šumarskoga društva

Uredjuje

Vatroslav Rački,
kr. vladni šumarski po-
vjeranik.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1893.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva

Oglas.

Od strane kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, stavlja se ovim do obćega znanja, da će se u smislu ovovladne normativne naredbe od 18. listopada 1886. br. 33.094. i naredbe od 21. svibnja 1890. br. 12.782 viši državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarenja obdržavati dne 24. i slijedećih dana mjeseca travnja god. 1893.

Odnosne u smislu citiraće normativne naredbe pod br. 33.094 ex 1886. sastavljene i propisno biljegovane molbenice imaju se podnjeti predsjedniku izpitnoga povjerenstva upitnoga državnoga izpita gospodinu Miji Urbaniću, kr. vladnom šumarskom nadzorniku u Zagrebu najkasnije do 10. travnja 1893.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove.

U Zagrebu, dne 8. ožujka 1893.

Šumarski list.

Br. 4. U ZAGREBU, 1. travnja 1893. God. XVII.

Zakonska osnova o lovru za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

Zadnja alineja §. 4. predpostavlja, da se občinsko lovište razširiti može zemljištem, koje je prije u vlastito lovište spadalo, dočim opet zadnja alineja §. 5. glasi o umanjenju občinskog lovišta izlučenjem zemljišta za privatno lovište.

Kraj spomenutoga razširivanja, dotično umanjenja občinskih lovišta biti će potrebno, da se dotična občinska lovišta iz nova omedjaše, a poslije toga treba da slijede potrebita utanačenja sa zakupnici lovišta za vrieme zakupa, koja bi utanačenja u najčešćih slučajevih s potežkoćama skopčana bila.

Time su opravdane ustanove sadržane u zadnjih stavkah §§. 4. i 5. zakonskoga predloga.

Zemljište, na kojem ide pravo lova (§. 5.) upravnu občinu, a neima u površini 1000 kat. jutara, može uzeti u zakup najbliži vlastnik privatnoga lovišta. Ako li se to provesti neda, ima se tada u zakup dati po obćenitih pravilih.

Ova obćenita pravila glede zakupa občinskih lovišta sadržana su u §§. 8—13. ove zakonske osnove, ter su u glavnom suglasna sa ustanovami §§. 9—15. zakonskog članka XVIII.: 1870. o lovru.

Važnije razlike napram navedenom zakonskom članku jesu u bitnosti slijedeće:

Vrieme zakupa, koje je u dosadanjih zakonih sa 10—12 godina ustanovljeno bilo, ustanavljuje se u zakonskoj osnovi na 12 do 15 godina.

Svaki, koji je voljan dražovati, ima unaprije 50% izklične cijene u gotovom u ime žaobine položiti, koji se iznos ima uračunati u dvogodišnju zakupninu, koju dostačac odmah nakon dovršene dražbe uplatiti mora.

Jamčevina ima se kod občinskog ureda pohraniti, dočim se godišnja zakupnina 30 dana prije svršetka svake zakupne godine unaprije u občinsku blagajnu položiti mora.

Ako zakupnik nakon jednokratne opomene za 14 dana neizpuni dužnost svoju, imadu se dotična lovišta odmah o njegovom trošku i na njegovu pogibelj javnom dražbom iznova u zakup dati.

Produljenje lovnih ugovora bez predhodne javne dražbe dopustivo je samo uz privolu občinskoga zastupstva, i to u prvoj polovici posljedne zakupne godine.

Urbarske obćine imadu svoja lovišta, u koliko odgovaraju §. 2. slovo a), dati u zakup, a zakupnina ide u njihovu korist u obćinsku blagajnu.

Zakupnici obćinskih lovišta nesmiju nikomu za plaču ili drugu kakovu odštetu izdavati lovne dozvolnice, koje bi ih ovlastile loviti po dotičnom lovištu.

U pogledu lovostaje, koja je predmetom II. poglavja, ustanovljuje §. 15. zakonske osnove vrieme, u kojem se niti loviti, niti hvatati, niti ubijati smiju tamo navedene vrsti divljači.

Zakonski članak XVIII.: 1870. o lovnu, koji je sada u krieposti, ustanovio je naposeb lovostaju samo za jelene, košute, za srne i zeceve, dočim je za perad samo obćenitu lovostaju odredio od 1. ožujka do 15. kolovoza.

Predležeća zakonska osnova pako određuje naposeb lovostaju za sve vrsti dlakave divljači i divlje peradi, koja je obzirom na odnosne ustanove u susjednih zemljah i na osobite odnošaje podnebjja ove zemlje ustanovljena.

Za uspjevanje srnadi imade u zemlji dosta i vrlo povoljnih prilika, te će uslied toga lovostaja za srne (koze), koja cielu godinu traje, mnogo doprinieti, da se ova vrst divljači umnoži.

Srnjaci nesmiju se u pravilu počam od 1. siječnja do 1. listopada ubijati, nu iznimno može županijska oblast (gradsko poglavarstvo) zakupnikom i vlastnikom većih lovišta dozvoliti lov na srnjake već od 1. travnja i to samo vremenskim (§. 15.).

Ova ovlast morala se je ovisnom učiniti od oblastne privole, jer bi se inače moglo počiniti razne zloporabe, ako se takova ovlast nebi ograničila samo na takove ovlaštenike lova, koji su poznati kao racionalni lovci.

Nedvojbeno je, da divljač nanaša štetu poljskomu i šumskomu gospodarstvu. Naprama tomu opravdano je, da se političkim oblastim ustupi pravo, da paze na to, da vlastnici lovišta divljač prekomjerno negoje na štetu obće kulture i da pridrže one, kod kojih se opaža velik prirast divljači, da ju razmjerno umanje.

Ne može se doduše već sada tvrditi, da se divljač u skorom vremenu tako razplodi, da bi trebalo odrediti ubijanje iste i za vrieme lovostaje, ali ipak može nastati potreba, da se u interesu zemaljske kulture u osobitih slučajevih dozvoli ubijanje i one divljači, koja se u smislu ove zakonske osnove nikako ubijati nesmije.

Uvaženjem svih tih okolnosti određuje §. 16., da političke oblasti paziti imadu na to, da vlastnici lovišta divljač prekoredno negoje na štetu obće kulture, pa zato treba one, kod kojih se opaža velik prirast divljači, pridržati, da ju razmjerno umanje.

U tu svrhu može kr. zemaljska vlada od slučaja do slučaja iznimno dozvoliti, da se strieljaju i takove vrsti divljači, koje su u smislu ove zakonske osnove od strieljanja posve izuzete.

Ove ustanove, pa onda dužnost, da svaki, koji lov vrši, vlastnikom zemljišta štetu po divljači počinjenu u smislu §. 32. zak. osnove podpuno nado-

knaditi ima, biti će dovoljne, da zaprieče gojenje prevelike množine divljači u pojedinih lovištih.

U predjelih, gdje je uzgoj divljači uslijed nerazborite lovite zaostao, potrebito je, da se stegne vršenje lova i preko zakonskih ustanova o lovostajima.

S toga razloga daje §. 17. ove zakonske osnove kr. zemaljskoj vladu pravo, da na izvjestno vrieme može posve zabraniti ubijanje pojedinih vrsti divljači, gdje je uzgoj divljači zanemaren.

U smislu §. 18. zakonske osnove slobodno je loviti samo puškom ili na konju, rabeći lovne pse svake vrsti, a umjetno hvatanje koristne divljači dozvoljeno je samo u svrhu uzgoja te divljači ovlašteniku lova ili njegovu pomoćnomu osoblju.

Zabranjeno je loviti lovnimi psi od 15. siječnja do 1. listopada osim pasa prepeličara, s kojima je slobodno loviti u svaku dobu izim lovostaje.

Umjetno hvatanje koristne divljači u svrhe uzgoja moralo se je ograničiti, jer bi se inače grabežnim načinom lovita vršila na uštrb razumna lovstva.

Isto tako biti će zabrana lova sa lovskimi psi za vrieme od 15. siječnja do 1. listopada koristna na umnoženje male divljači, imenito zeceva.

Po tujem lovištu nesmije nitko s puškom hodati, osim po javnih cestah i putevih (§. 19.).

§. 20. ove zakonske osnove zabranjuje, da nitko nesmije poći u potjeru za divljači, koja je nastrieljena u vlastitom lovištu, a utekla u tujde lovište.

Isto tako nesmije si nitko prisvojiti divljač, koja se sama nabola, ili uginula s druge težke ozliede.

Divlje svinje slobodno je držati samo u zvjerinjacih, koji su glede pravale sigurni (§. 21.).

Grabežljivce, pa u §. 14. izrično nespomenute divlje dlakare i divlju perad smije ovlaštenik lova u svaku dobu ubiti i prodati. (§. 22.)

Izvan zvjerinjaka zatečenu crnu divljač, pa vukove, medjede i ostale grabežljivce smije svatko u svaku vrieme ubiti, ako to zahtjeva obrana vlastite osobe ili imovine (§. 23.).

Otrov za tamanjanje grabežljivaca smije ovlaštenik lova samo uz dozvolu kotarske oblasti metati i to na takovih mjestih, koja će mu oblast izrično naznačiti (§. 24.).

Osim prvih osam dana, pošto je za koju vrst divljači nastala lovostaja, nesmije nitko za ciele lovostaje divljač te vrsti ni prodavati ni kupovati, a kad mine i dalnjih osam dana, nesmije se te vrsti divljač ni u gospodnjah unašati u jestvenike, ni prodavati, osim slučajeva, navedenih u §. 15. i 31.

Ako je divljač u iznimnom slučaju, koji je naznačen u §. 16. ustrieljena, tad se ima prodavaoc ili onaj, koji ju preprodaje, izkazati svjedočbom kotarske oblasti, da je na prodaju ovlašten.

Prodavaoci divljači i svi, koji se bave trgovinom s divljači ili ju kupuju po sajmovih i selih, dužni su izkazati se, od koga imadu dotičnu divljač.

Izkaznicu ima vlastnik ili zakupnik lova izdati, a obćinski ured glede istinitosti podpisa potvrditi.

U toj izkaznici ima se navesti ime vlastnika ili zakupnika lova, broj i vrst divljači i dan, kad je izkaznica izdana.

Takova izkaznica vriedi osam dana.

Ustanove, koje su sadržane u §§. 25. i 26. spadaju u red najuspješnijih sredstva, kojimi se može kradji divljači na put stati.

Ustanove §§. 27. i 28. sudaraju se s §§. 31. i 33. zakonskoga članka XVIII.: 1870., te im netreba daljega obrazloženja.

I §. 29. zakonske osnove, koji govori o hajkah proti grabežljivoj zvjeradi, razlikuje se od §. 30. malo prije spomenutoga zakonskoga članka samo u toliko, da kotarska oblast ima ponajprije pozvati vlastnika ili zakupnika lova, da u zapornom roku grabežljivu zvjerad utamani, a tek nakon bezuspješnoga izminuća toga roka narediti pod vlastitim nadzorom obćinsku hajku.

Ustanova §. 30. zakonske osnove, koja daje vlastniku, odnosno zakupniku lova pravo ubijati u stanovitoj daljini od kuća mačke i pse, jasna je sama po sebi, netreba dakle potanjega razjašnjenja.

Ustanove o lovostaji i o loviti neodnose se prema §. 31. zakonske osnove — izuzev §§. 25. i 26. na ogradjene zvjerinjake i gnjetelinjake (fazanerije).

Zaštita zemaljske kulture zahtjeva, da vlastnik lovišta zemljoposjednikom podpunoma naknadi štetu, koja se počini po divljači i za izvršivanje lova. Tomu dosljedno usvojeno je u III. poglavju (§. 32. zakon. osnove) o naknadi šteta, počinjenih po divljači i za vršenjem lova temeljno načelo, da je ovlaštenik lova dužan naknaditi štetu:

a) što ju za izvršavanja lova počini on sam, njegovi pomoćnici i gosti kao što i njegovi lovni psi;

b) u pravilu svaku štetu, što ju u njegovu lovnu području počini divljač na zemljištih i na produktih, koji se nalaze na tih zemljištih.

Ako li pravo vršiti lov ide više osoba, odgovaraju ove sve nerazdijeljeno za lovne štete i štete s divljači (§. 33.).

Onoga, koji je dužan naknaditi lovne štete (§. 31.), ide regres proti neposrednu krivecu po načelih obćega gradjanskoga prava (§. 34.).

Vlastnik zemljišta nije doduše dužan štititi svoje zemljište od štetâ s divljači ogradi ili drugimi udesbami; ali će ipak samo tada moći zatražiti naknadu štete, što ju divljač počini u voćnjacih, kućnih vrtovih i vrtovih za ures, u cieplnjacih i na pojedinih mlađih stablih, ako se dokaže, da je bilo udesba, kojima razuman gospodar u pravilu običaje zaštićivati takove predmete (§. 35.).

Bude li u vinogradih, na žitku ili na drugih poljskih plodinah, kojim se puna vrednost istom za žetve ustanoviti dade, štetâ lovni ili štetâ s divljači, to valja štetu naknaditi obsegom onim, kakvim se ovaj izkaže za dobe žetve, dotično berbe (§. 36.).

Političke oblasti pozvane su, da nadziru propise i uredbe glede lova, te

spada dosljedno tomu u njihov djelokrug, da odlučuju glede tražbina na naknadu štete, počinjene s divljači i izvršivanjem lova.

Prema naravi same stvari može u I. molbi odlučiti samo politička oblast, pošto nebi umjestno bilo, da se to uredovanje povjeri občinskim uredom, jer obćine same u većini slučajeva spadaju medju stranke.

§. 37. zakonske osnove propisuje s toga, da o tražbinah na naknadu lovnih štetâ ili štetâ s divljači odlučuju političke oblasti i da je u prvoj molbi nadležna kr. kotarska oblast (gradsko poglavarstvo) onoga kotara, u kojem se je sbita šteta.

Oštećenik ima naknadu štetâ, prouzročenih lovom i divljači najdulje za 14 dana, od kako je saznao za štetu, kod kotarske oblasti zatražiti.

U slučajevih §. 36. ima osim toga oštećenik za dobe tražiti procjenu štete još prije, nego počme žetva.

Netraži li se naknada štete u pomenutom roku, odnosno propusti li oštećenik tražiti procjenu, ugasne pravo na odštetu (§. 38.).

Kotarska oblast (gradsko poglavarstvo) treba da najprije pokuša nagodu medju strankama. Ako li ovaj pokus neuspije, obaviti će ona na odnosnom mjestu, izvide, koji bi se ukazali potrebnimi, te prema njim i procjeni štete, obavljenoj po vještacih, odlučiti koli o naknadi štete, toli o naknadi troškova postupka (§. 39.).

Politička oblast može naložiti občinskomu načelniku, neka obavi izvide potrebite na odnosnu mjestu i provede procjenu.

O tom i ob izvidih, napomenutih u §. 39. valja za dobe obavestiti učestnike (§. 40.).

Lovni vlastnik, koji bude odsudjen na naknadu štete, dužan je u pravilu naknaditi oštećenomu vlastniku zemljišta troškove, koji su mu trebali, da uspije svojom tražbinom na odštetu.

S druge pak strane dužan je tužitelj, bude li tražbinom posve odbijen, lovnomu ovlašteniku naknaditi troškove, koji su mu trebali za shodnu obranu. U ostalom može oblast troškove razmjerno razdieliti, ako naknada štete po njoj dosudjena, neiznosi polovicu svote, što ju je ovlaštenik lova prije procjene štete ponudio bio nagodbenim putem oštećeniku (§. 41.).

Radi bolje zaštite prava lova proti nepovlaštenom uticaju, imenito proti zvjerokradicam i prestupnikom lova, nuždno je, da se postavi izučeno lovsko nadzorno osoblje.

S razloga toga određuje §. 42. predležeće zakonske osnove, da su zakupnici občinskih lovišta i vlastnici izlučenih privatnih lovišta dužni, radi nadzora nad lovom pod svojom odgovornošću namjestiti i kotarskoj oblasti prijaviti izučene lovce, ili bar takove osobe, koje će politička oblast priznati sposobnimi za taj posao.

Da se to učini, daje se sadanjim ovlaštenikom lova tromjesečni rok, računajući od dana, iza kako ovaj zakon stupi u kriještu.

Mine li taj rok bez uspjeha, tada ima oblast proti ovlaštenikom privatnih lovišta upotriebiti primjereni prisilje, a proti zakupnikom občinskih lovišta ima se postupati tako, da se zakupni odnosaš s njime razrieši i lovište na njihovu pogibelj i trošak iznova u zakup dade. (§. 43.).

Nadzirači lova treba da su neporočna života i da su navršili 20. godinu (§. 44.).

Ustanove §. 45. do 47. ove zakonske osnove, koje sadržavaju propise glede zakletve za nadzirače lova, glede njihovih službenih znakova i glede do-kazne moći njihovih izjava, stoje u bitnom suglasju sa odnosnim ustanovama §§. 26., 35. i 36. sada u krieposti stoećeg zak. članka XVIII.: 1870. o lovnu, ter netrebaju posebnoga obrazloženja.

Po §. 48. ove zakonske osnove dužan je svatko pokoriti se onomu, što zapriseženi nadzirač lova, vršeći svoju službu odredi, s druge je strane nadzirač lova pod strogom odgovornosti dužan čuvati se, da se u ničem neogriješi o zakon.

Navlastito nesmije oružje, što ga nosi u službi, upotrebiti izim u slučaju nuždne obrane (§. 48.).

Peto poglavje ove zakonske osnove sadržaje ustanove glede lovnih prekršaja i kazne, te polazi pri ustanovljenju kazne za pojedine prekršaje s toga stanovišta, da je za uspješno gojenje divljači od prieke potrebe, da se prekršaji lovskoga zakona strogo kazne.

Prekršaji lovskoga zakona imadu se u prvom redu kazniti novčanom globom, pa je najmanja kazna sa 25 for., a najveća kazna sa 50 for. i to tako ustanovljena, da se u svakom slučaju opetovane povriede lovskog zakona podvostručiti može, ali da nesmije u pojedinom slučaju ipak nadmašiti svotu od 300 fr.

Ovlaštenici lova i njihovo lovno nadzorno osoblje vlastno je svakomu, koga zateče na činu nepovlaštena lova, oduzeti ubijenu divljač i oružje, i za lov upotriebljene pse postrieljati (§. 49. i 55.).

Ako se proti komu na jedan put podnese tužba zbog više lovnih prekršaja, valja mu globu odmjeriti napose za svaki prekršaj (§. 56.).

Utjerane novčane globe i utržci od prodane divljači teku u zakladu za promicanje gospodarskih svrha kraljevina Hrvatske i Slavonije u smislu zakona od 25. rujna 1881.

Oduzeto oružje valja učiniti neuporabivim, te ga kao staro željezo prodati na korist napomenute zaklade.

Od utržka, koji se dobije za prodanu divljač, ili za prodano oružje ide $\frac{1}{3}$ prijavitelju (§. 57.).

Novčanu globu valja u osudi odmjeriti, bila ona ili nebila utjerivom.

Podjedno valja u osudi novčanu globu za slučaj neutjerivosti pretvoriti u kazan prostog zatvora, i to za svakih 5 for. globe ima se dosuditi jedan dan zatvora (§. 58.).

Nadležna politička oblast dužna je, da postupa proti prekršiteljem ovoga zakona ne samo na prijavu oštećenika ili njegova osoblja, već i sama ureda radi, ako je doznala sa prekršaj (§. 59.).

Za prekršaje ovoga zakona nadležna je u prvoj molbi kr. kotarska oblast, ili gradsko poglavarstvo, u čijem je području prekršaj počinjen (§. 60.).

Počine li prekršaj više osoba zajednički, jamče solidarno za naknadu štete.

Kaznu valja u osudi odmjeriti svakomu prekršitelju napose (§. 61.).

U osudi izrečenoj o samom prekršaju valja takodjer ustanoviti odštete i troškove, koji su nastali s prekršaja, a prijavljeni su za razprave.

Bude li tuženik odriješen od obtužbe valja privatnoga tužitelja osuditi na naknadu postupnoga troška (§. 62.).

U pogledu molbenog tečaja u slučajevih lovskoga prekršaja mjerodavne su ustanove zakona od 5. veljače 1886. ob ustroju županijah i uredjenju uprave u županijah i kotarih, odnosno zakona od 5. veljače 1886., kojim se preinacuju odnosno nadopunjaju njekoje ustanove zakona od 28. siječnja 1881. ob ustroju građskih obćina u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji (§. 63.).

Kažnjivost prekršaja lovskoga zakona zagodjuje za tri mjeseca od dana počinjenja prekršaja, ako prekršitelj za toga vremena nije pozvan na odgovornost.

Radi li se pako o činu, kažnjivu po zakonu kaznenom, valjaju glede zagona ustanove kaznenoga zakona (§. 64.).

Šesto poglavje sadržaje prelazne ustanove, po kojih prema obćenito usvojenom pravilu, da zakoni nemaju povratne moći, lovne prekršaje, počinjene prije krieposti ovoga zakona, valja kako glede kazne, tako i naknade štete suditi po ustanovah zakonskog članka XVIII.: 1870. o lovu (§. 65.).

Zakupne pogodbe o lovištih privatnih, sklopljene prije krieposti ovoga zakona, razriješavaju se, ako im vrieme neiztiče prije izminućem zakupnoga vremena, odnosnoga občinskog lovišta, u koliko dotično privatno lovište neodgovara zahtjevom §. 2. sl. a) ovoga zakona (§. 66.).

Paragrafom 67. zakonske osnove dokida se zakonski članak XVIII. god. 1870. o lovu, izuzam ustanovu §. 1. toga zakonskoga članka.

Rečeni paragraf naime ukida regalno pravo lova bez odštete, te ostaje ova ustanova i nadalje u krieposti.

Napokon sadržaje §. 68. zakonske osnove običnu provedbenu uslovku.

Zakonska osnova ob uredjenju lovstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, od koje su najbitnije ustanove ovdje razložene i koja je u enketi stručnjaka potanko pretresana, oslanja se na izkušane lovске naredbe susjednih zemalja i uzima po mogućnosti obzir na osobite odnošaje, koji vladaju u Hrvatskoj i Slavoniji.

Po geografičkom položaju pružaju kraljevine Hrvatska i Slavonija u većem dielu dosta izdašne prilike za racionalno lovstvo, te stoji samo do toga, da se ovim po naravi stvorenim povoljnim odnošajem priteče u pomoć valjanimi i shodnim zakonskim uredbama.

S toga se može punim pravom očekivati, da će se strogom provedbom ustanova, predloženih u ovoj zakonskoj osnovi, gojenje divlači bolje unaprediti i da će lovstvo, pošto će se divlač brojem umnažati, za mnogo unosnije biti, nego što je to u mnogih krajevih Hrvatske i Slavonije dosada bilo.

V.* Razvitak drvarskog obrta, trgovine i industrije.

Do god. 1873. imala je naša šumska uprava tu uredbu, da je na manje hrpe šume prodavala prema postepenom zazvitu naših trgovaca, a tim je omogućila pristup velikom broju naših trgovaca. Konkurenca bila je živahna, ali ipak uz sve to prođoše svi dobro. Od to doba nastadoše veleprodaje, a tomu su krive ponajviše prerano gradjene željeznice. Domaći trgovac nije se odvazio takove poslove preuzimati, te je usled toga mnogi od domaćih trgovaca padati počeo. Uz to nebijaše za svjetsku veletrgovinu priviknuti domaćih trgovaca, niti su o tom radili, da ustroje medju sobom udruge, kao što je ona „Societe d. Imp. de chen u Barču“ i t. d. Sve do sad kod nas udomaćene tudje tvrdke nisu ništa drugo, nego velika društva. S toga nije ni čudo, da naš pojedini trgovac ne može u toj borbi živu glavu iznjeti, pošto ga refakcije i druge sitnice toliko ubijaju, da ne može napredovati, ma da svoje sile napne.

Zaista nebi se vjerovalo, da način prodaja u velike može promieniti trgovinu. Tako primjerice do god. 1875./6., dok veleprodaja kod investicionalne zaklade nije bilo, proizvadljala se je polovica količine francuzkih dužica ponajviše u Slavoniji i u Madjarskoj, a od to doba, imenito posle god. 1878./80. raslo je proizvadjanje dužica u Slavoniji osobito do god. 1888., te je tada od sveukupne količine za Francezku ovdje proizvedeno skoro 0·8 dužica. Nu čim je nastala veleprodaja u Bosni, dakle posle god. 1888., počelo je proizvadjanje dužica, a osobito u Madjarskoj padati tako brzo, da se u rečenih zemaljih jur od god. 1889./90. tekar 0·2—0·3 dužica proizvadja, a sve ostalo u Bosni, te bosanska roba potiskuje dan danas upravo nemilo sve druge šumovlastnike.

Nesretni taj današnji položaj morao bi nas probuditi iz nehajstva, te bi se morali pitati, da li se nebi moglo tomu pomoći tako, ako bi se sjećine razstavile na hrpe i to kod bukovih i jelovih šumâ u vrednosti od 10.000 for., a one kod hrastovih šumâ u vrednosti do 30.000 for. Ovakav način prodaje svakako bi tudje trgovce od prodaje iztisnuti morao, jer je poznato, da se upravo male hrpe najbolje prodavaju i da se upravo kod prodaje šume na manje hrpe samo domaći trgovci najviše natječu.

To nastojanje proti importu inozemnih grosista morala bi biti glavna zadača kako Hrvata, Srba, tako i Madjara, jer mi odtud najveću štetu trpimo.

* Vidi opazku uredničtva na str. 24. broja I. „Šum. lista“ za god. 1892.

To bi bila zaista ne samo koristna zadaća, nego i veoma zahvalna prema trudu i žrtvi, koju su prvi česki i hrvatski šumari za odgoj i čuvanje šumâ uložili skupa sa domaćimi trgovcima.

Pitam, čija je zasluga, da se toli brzo uz tadanje presude n. p. slavonska hrastovina u svjetsku trgovinu proturala? Zar nisu šumari i trgovci domaći svojski oko komunikacije nastojali? Nisu li oni n. pr. god. 1857. u Beču uz znatne troškove i trud izložili domaću hrastovinu i tako vazda na razvitak proteta naših šumâ radili? Pa zar zato, da se danas mučno osvojena najunosnija grana privrede napusti? Tko nepozna presude proti hrvatskoj hrastovini, koje još i danas donjekle obstoje.

Ta u izvješću riečke trgov. komore od god. 1852. na strani 12. i 28. može se čitati kvalifikacija hrastove duge ili gradje za brodove napram brdskoj hrastovini iz Romagne i Toscane, te onoj iz Istre, Kranjske i Štajerske, pa da vidiš, kako se o tom sudi.

Zanimivo je, što još god. 1867. generalni šum. nadzornik Vesely publici parižkoj na strani 4 u svojoj brošuri: „Österreich's Waldschätze“ govori. On naime kaže: „Das Stieleichenholz ist weniger hart und leicht spaltbar, daher vorzüglich zu Fassdauben.“

Das Holz der Traubeneiche hingegen ist bedeutend fester, daher seine Superiorität für den Schiffbau.

Auffallender Weise unterscheidet der Handel das Produkt dieser zwei botanischen Arten fast gar nicht, wozu allerdings der Umstand verführt, dass man aus dem äusseren Ansehen des gearbeiteten Holzes die Art nur sehr schwer erkennen vermag.

Dieses Zusammenwerfen hat es verschuldet, dass man Stieleichenholz, und sogar solches aus dem Marchlande — für den Schiffbau verwendete, und sich später hinsichtlich seiner Leistungsfähigkeit getäuscht fühlte. Es hatte zur weiteren Folge, dass die kroatisch-slavonischen Eichenhölzer einen getheilten Ruf erlangten; diejenigen, welche die einzelnen Arten recht verwendeten, wissen nur Rühmlisches zu sagen, während andere, welche mit der weichen slavonischen Stieleiche Schiffe bauten, es ungerechterweise, als inferior verurtheilen.

Gegenwärtig unterscheidet man die Eichenhölzer mehr nach der Herkunft als nach der botanischen Art ohne stets zu wissen, dass zwischen beiden Unterscheidungsmomenten ein gewisser, aber doch nicht ganz genügender Zusammenhang besteht“.

Nadalje na strani 10—11 kaže ovo:

„In Bezug auf Tanne und Fichte findet in Küstenland, Krain u. Kärnten was ähnliches statt wie in Kroatien hinsichtlich Stiel und Traubeneiche. Der Handel unterscheidet nämlich nur selten diese zwei ganz verschiedenen Arten, sondern fasst sie unter dem gemeinsamen Titel: „Abete“ zusammen, obwohl die Fichte, namentlich in geschnittenem Zustande, weit mehr geschätzt und auch theurer bezahlt wird. Die Kaufleute ziehen selbe unter dem Namen:

steirische und kärntnerische Waare entschieden vor, ohne in der Regel zu wissen, dass sie da die Fichte, dagegen in dem weniger geachteten krainerischen Produkte die Tanne vor sich haben.

An Qualität stehen die Nadelhölzer dieses Gebietes durchaus nicht hinter denjenigen des kroatischen Gebirges zurück; da die aus den Hochbergen stammende Fichte übertrifft sogar öfter die kroatische an gleichförmiger Dichte (Feinjährigkeit). Nur sind die Riesenbäume bereits sehr selten geworden, seit ihre eigentliche Heimat — der Urwald — in den illirischen Provinzen bis auf unbedeutende Reste verschwunden ist.

Die Eichenhölzer dieses Gebietes sind von vorzüglicher Güte, und übertreffen im Allgemeinen die kroatisch-slavonischen. Denn in Illirien haben wir es weit überwiegend mit der kernigen *quercus sessiliflora* zu thun, und selbst die nebenbei vorkommende Stieleiche hat vermöge des ungleich weniger üppigen Standortes gegenüber ihrer auf den slavonischen Marschböden schwelgenden Schwester eine entschieden festere Fieber.

Im Küstenlande tritt sogar eine Eiche in beachtenswerter Menge und Entwirklung auf, welche selbst die Sessiliflora bedeutend übertrifft und an Härte und Festigkeit das non plus ultra des österreichischen Eichenholzes liefert; wir meinen da die *Quercus pubescens*.

Da mučna je to zadaća bila, ali je ipak pobjedila. Takove predsude započeli su opet širiti Francezi i to od ono doba, odkad je Parente i Morpurgo počeo u Bosni svake godine do 70.000 hrastova sjeći i do 30,000.000 duga proizvadjeti. To nije ništa drugo, nego naumice poplaviti svjetsko tržiste sa drvenom robom preko potrebe. Sad se traži samo brdska hrastovina, dočim se u slavonskim šumah traži samo „gross“ t. j. što naši škartiraši zovu takozvani bedak, a to će reći takova duga, koja ima po koji gôd, koji je deblji od 5 mm. dakle takova duga, koja je najlepša i najzdravija. Usled toga prisutna je i trgovina sa dugami iz naših krajeva sve za volju grossista.

Stanje trgovackih proizvoda obzirom na veliku svoju važnost razjasniti će nam slijedeći izkazi trgovacko-obrtničkih komora i to: zagrebačke, riečke, osječke i senjske, pak mnijem da mi netreba o tom pobliže razpravljati.

(Vidi slijedeće skrižaljke pod naslovom: „Preglavak trgovackog prometa sa hrvatsko-slavonskih šumskih proizvodih popriečno u jednoj godini“.)

O šumskoj industriji. Šumska industrija bavi se izradbom šumskih proizvoda — dakle drva — t. j. racionalnim ali umjetnim načinom prirediti gotov predmet za uporabu. Ja ću ovdje samo u kratko progovoriti o šumskoj industriji.

Tvornica žigica postoji u Osieku od god. 1856., a vlastnik joj je Adam Reizner. Ta tvornica proizvadjala je god. 1881. iz 800 m³ drva 42.000 svežnja žigica za tuzemstvo i 80.000 svežnja za inozemstvo, a od tog imade 0·9 sumpornih i 0·1 praničnih žigica. Istu poslužuje 1 parnjača sa 6 konjskih snaga, a rade u njoj 40 radnika.

Druga tvornica žigica u Zagrebu preustrojena je god. 1888., a proizvadja žigice u vrednosti do 32.000 for.

Zemaljska stolarska i tokarska radionica u Lepoglavi od god. 1883. parostrojom proizvadja robe na 7.000 for. vrednosti.

Tvornica kave od žira Mittelbachova u Zagrebu prodaje 1 kilogram kave sa 50 novč., ista dobro napreduje, jer pravi osobito dobru kavu za hranivo djece, te neprobavne želudce i škrofulozne naravi.

Tvornica tanina u Županji sagradjena je god. 1882. a spada družtvu: „The oak Extract Comp. Ltd.“, koja je god. 1889. na 70.000 met. centa tanina proizvela. U toj tvornici radi 245 radnika sa parnim strojevi od 760 konjskih snaga.

Tvornica palica Alnocha za šetnju i kišobrane u Bregani od god. 1884., u kojoj strojeve pokreće para od 35 konjskih snaga, a radi u njoj 105 radnika, te proizvodi godišnje 3.200 duceta držalica za kišo- i suncobrane, a osim toga proizvadja 2.500 duceta palica za šetnju u vrednosti od 15.000 for.

Tvornica tanina braće Čerić u Mitrovici proizvadja na godinu do 30.000 met. centa tanina. Slične tvornice sagradjene su god. 1889. od Marschetti-Schmidt-Neuschlossa u Gjurgjevcu, a god. 1890. sagradio je tanin tvornicu Guttmann u Belišju, a tako isto i Sorger u Gunji.

Tvornica za pokućstvo iz savijena drva na Vratih otvorena je god. 1884., te imade 360 radnika uz parni pokretač, te proizvadja na godinu 120.000 kom. razna pokućstva, a u tu svrhu potroži 3.300 m³ bukovine i 130 met. centi trstike, te do 1800 m³ drva za gorivo.

O drvotrošnih obrtih. Ovamo spadaju staklane kao takodjer i tvornice opeka, te hidrauličkog vapna. Ovakove tvornice jesu: staklana Breslauera i Müllera u Ivanovu polju, koja troši popriječno oko 8.200 pr. met. drva za gorivo.

Staklana Palme i sina u Zvečevu troši na godinu 7.800 pr. met. drva za gorivo.

Treća staklana u Osredku kraj Samobora, koja na godinu troši oko 1.080 pr. met. drva za gorivo.

U cijeloj Hrvatskoj i Slavoniji imade popriječno 220 ciglana, u kojih do 3.000 radnika radi, a proizvadju popriječno oko 60 milijuna raznovrstnih opeka u vrednosti oko 900.000 for., a potroše popriječno 90.000 pr. met. drva za gorivo.

Vredno je takodjer ovdje spomenuti i tvornice opeka Janka Grahora, koje leže u Sv. Klari i u Laščini, jer mogu proizvadljati oko 8 milijuna opeka na godinu.

Godine 1884. uredio je Schulhof u Osieku takodjer tvornicu za opeke, a može na godinu oko 2. milijuna opeka proizvadjeti.

Godine 1885. uredio je A. Collusi u Sisku ciglanu sa parnim strojem, te proizvadja na godinu 1½ milijuna opeka.

H r e -
trgovačkog prometa sa hrv.-slav. šumskih

V r s t r o b e	Popriječno u području obrtne komore osiečke u god. 1881. i 1889.									
	U v e ž e n o				I z v e ž e n o					
	kigr.	m ³	komada	akova	Vrednost u for. a. vr.	kigr.	m ³	komada	akova	Vrednost u for. a. vr.
Kestenje	—	—	—	—	120.100	—	—	—	—	19.216
Lešnjaci i orasi...	—	—	—	—	514 000	—	—	—	—	82.240
Lies europej. sirovi ili samo okrugli.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ini lies	—	1.716	—	—	18.592	—	—	1.684	—	20.208
Lies za baćve, dužice i duge.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drvni ugalj	255.500	—	—	—	7.655	3,872.800	—	—	—	116.184
Piljenice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drvo za gorivo sva-kovrstno	—	2.773	—	—	6.942	—	71.249	—	—	178.122
Parket i sastavine parketa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Šisarice.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Šiške	—	—	—	—	—	1,500.000	—	—	—	190.000
Drvo farbano usit-njeno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kora i koriенje...	—	—	—	—	—	5.100	—	—	—	2.295
Najprostija drvena roba nefarbana..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Najprostija drvena roba sirova.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Najprostija drvena roba farbana....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drv. pokućtvo i sasta-vine mu farbane	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drv. pokućtvo poja-stućeno prevlakom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fina drvena tokarska i rezbarska.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fina košaračka roba	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drv. roba s fino ukladanim djelom...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pluti pluteni čepovi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drvene igračke ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gruba roba za kuénu porabu s drvom-	—	—	—	—	—	—	1.917	—	—	28.755
Iznos ...	255.500	4.489	—	33.189	6,012.000	74.850	—	—	—	697.020

s l a v a k

proizvodih pôpriečno u jednoj godini.

Popriečno u području obrtne komore zagrebačke u god. 1884. i 1885.							
U v e ž e n o				I z v e ž e n o			
klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.	klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.
4.542	—	—	720	—	—	—	—
25.231	—	—	3.528	28	—	—	5
—	372	—	4 464	—	19 832	—	237.784
—	7	—	84	—	—	—	—
—	111	—	3.300	—	—	3,679 313	827.775
10.070	—	—	3.483	4,321.229	—	—	129.636
—	40	—	600	—	—	—	—
—	—	—	—	—	70.154	—	175.385
—	0.26	—	9	—	5	—	175
171.421	—	—	23.996	—	—	—	39
168.799	—	—	23.618	280	—	—	—
—	11	—	—	—	15	—	—
3.009	—	—	1.350	8.394	—	—	3.375
—	5	—	75	—	1842	—	27.630
—	10	—	150	—	60	—	900
—	3	—	45	—	—	—	—
—	5	—	75	—	150	—	750
—	0.2	—	3	—	40	—	600
—	5	—	150	—	74	—	2.220
—	3	—	90	—	18	—	540
—	0.1	—	5	—	—	—	—
1.292	—	—	—	948	—	—	—
—	0.5	—	6	—	0.5	—	6
—	—	—	—	—	3.5	—	52
384.464	572.34	—	65.751	4,330.879	2.297.896	3,679.313	1,606.884

P r e -
trgovačkog prometa sa hrv.-slav. šumskih

V r s t r o b e	Popriječno u području obrtne komore osječke u god. 1881. i 1889.								
	U v e ž e n o				I z v e ž e n o				
	klgr.	m ³	komada	akova	klgr.	m ³	komada	akova	
Prenos .	255.500	4.489	—	33.189	6,012.000	74.850	—	—	697.020
Ladje i ostale bro-	—	—	15	—	—	—	30	—	—
darske tvorine..	—	—	1	—	—	—	—	—	1.500
Mašine od drva...	—	—	—	40	—	—	—	—	—
Prosti drveni viseći	—	—	2	—	—	—	—	—	—
zatvori	—	—	—	30	—	—	—	—	—
Žigice	—	—	7	—	—	—	—	—	—
Lies europej. sirovi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
iz mek. drva ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piljena roba (roba	—	—	—	—	—	—	—	—	—
furnica) mehka ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piljena roba (osim	—	—	—	—	—	—	—	—	—
furnika tvrda) ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pepejika	—	—	—	—	—	—	—	—	1.420
Dryvena sita	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svaina dryvena roba,	—	—	—	—	—	—	—	—	—
kao vile, grablje,	—	—	—	—	—	—	—	—	—
rogulje itd.....	—	—	—	—	—	—	—	—	55
Maslinovo ulje	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rezanih specialiteta	—	—	—	—	—	—	—	—	—
iz drva	—	—	—	—	—	—	—	—	175.000
Brestovih tes. drva.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gradje stanovite di-	—	—	—	—	—	—	—	—	—
menzije	—	—	—	—	—	—	—	—	180.000
Planaka	—	—	—	—	—	—	—	—	412.500
Dasaka	—	—	—	—	—	—	—	—	308.000
Dugoni	—	—	—	—	—	—	—	—	345.000
Kolarski panjevi ..	—	—	—	—	—	—	—	—	24.000
Jelovi murali	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jasenova gradja	—	—	—	—	—	—	—	—	5.200
Stupovi za brzojav.	—	—	—	—	—	—	—	—	12.000
Tržnili panjeva ..	—	—	—	—	—	—	—	—	36.000
Četv. uglaste gradje	—	—	—	—	—	—	—	—	16.000
Jelove žganice	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razne gradje	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Šliperi	—	—	—	—	—	—	7.500	—	7.500
Bačvarска gradja ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jelovi bordonalni ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Friza	—	—	—	—	900	—	—	—	31.500
Gradje čistog proreza	—	—	—	—	4.100	—	—	—	164.000
Iznos	255.500	4.514	—	34.149	6,018.000	120.555	7.500	—	2,411.675

G l a v a k

proizvodih popriječno u jednoj godini.

Popriječno u području obrtne komore zagrebačke u god. 1884. i 1885.

U v e ž e n o				I z v e ž e n o			
klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.	klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.
384 464	572.34	—	65.751	4 330.879	2.297 986	3,679.313	1,606.884
—	144	—	7.200	—	75	—	3.750
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	21.594	—	280.722
—	—	—	—	7.125	—	—	106.875
—	—	—	—	319	74	—	2.220
—	—	—	—	—	5	—	102
4.810	—	—	47.353	10	—	—	100
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
389 274	716.34	—	72.951	4 378.551	9.608.580	3,679.313	2.000.773

P r o-

trgovačkog prometa sa hrv. slav. šumskih

V r s t r o b e	Popriječno u području obrtne komore Osiečke u god. 1881. i 1889.									
	U v e ž e n o					I z v e ž e n o				
	klgr.	m ³	komada	akova	Vrednost u for. a. VI.	klgr.	m ³	komada	akova	Vrednost u for. a. VI.
Prenos ..	255.500	3.514	—	—	34149	6,018.000	129.555	7.500	—	2,411.675
Jelove grede	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Okrugih panjeva ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	375.000
Gradjevno i pokuć- stveno drvo	—	216	—	—	9.720	—	—	—	—	—
Jelovih mostnica ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tanina	—	—	—	—	—	10,000.000	—	—	—	42.000
Jelove seurrette ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bačve, sudovi i po- dobno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove dašćice ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jedrila i jedrenjaka od mek. drva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Letve dvostrukе od mek. drva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rogoviod meh. drva ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prijećnice od meh. drva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rebra hrastova	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukova vesla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vratila	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Obruči dryveni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tvorine stolarske od mek. drva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drvo mastivno kam- peško	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razno neimenovanو	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drvo sveto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drvenina	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove podniece	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gradja prosta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostilji iz meh. drva ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jelove duge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove duge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove žaganice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove tavolete	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove šubije	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukovi bordonalni i grede	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ukupno ..	255.500	4.730	—	—	43.869	16,018.000	164.555	7.500	2,700.000	3,853.695

Glavak

proizvodih popriečno u jednoj godini.

Popriečno u području obrtne komore Zagrebačke u god. 1884. i 1885.

U v e ž e n o				I z v e ž e n o			
kigr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.	kigr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.
389.274	716.34	—	72.951	4,378.551	9,608.313	3,679.313	2,000.773
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
389.274	716.34	—	72.951	4,378.551	9,608.313	3,679.313	2,000.773

P r e-

trgovačkog prometa sa hrv.-slav. šumskih

V r s t r o b e	Popriječno u području obrtne komore senjske u god. 1876. i 1877.							
	U v e ž e n o			I z v e ž e n o				
	kigr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.	kigr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.
Kestenje	14.820	—	—	2.368	106	—	—	16
Lješnjaci i orasi..	336	—	—	46	652	—	—	91
Lies europej. sirovi ili samo okrugli..	—	—	—	—	—	—	—	—
Ini lies	—	—	—	—	—	—	—	—
Lies za bačve, dužice i duge	—	—	442.315	17.692	—	—	—	—
Drveni ugajlј	4 800	—	—	144	1.758.910	—	7.718.655	308.744
Piljenice	—	—	—	—	—	—	—	52.767
Drvo za gorivo sva- kovrstno	—	710	—	1.775	—	82.922	—	20.725
Parket i sastavine parketa	—	—	—	—	—	—	—	—
Šišarice	—	—	—	—	—	—	—	—
Šiške	—	—	—	—	—	—	—	—
Drvo farbano usit- njeno	—	—	—	—	—	—	—	—
Kora i korienje ..	—	—	—	—	871	—	—	391
Najprostija drvena roba nefarbana..	—	—	—	—	—	—	—	—
Najprostija drvena roba sirova.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Najprostija drvena roba farbana	—	—	—	—	—	—	—	—
Dry. pokućtvo i sasta- vine mu farbane	—	—	—	—	—	—	—	—
Dry. pokućtvo poj- stućeno prevlakom	—	—	—	—	—	—	—	—
Fina drvena tokar- ska i rezbarska.	—	—	—	—	—	—	—	—
Fina košaračka roba	—	5	—	—	—	—	—	15
Dry. roba s fino ukla- đanim djelom..	—	—	—	150	—	0.5	—	—
Pluti pluteni čepovi	1.798	—	—	—	643	—	—	—
Drvene igračke ..	—	—	—	—	—	—	—	—
Gruba roba za kućnu porabu s dryvom..	—	—	—	—	—	—	—	—
Iznos	21.754	715	442.315	22.175	1.761.182	82.922.5	7.718.655	362.749

H r e -

trgovačkog prometa sa hrv. slav. šumskih

V r s t r o b e	Popriječno u području obrtne komore Senjske u god. 1876. i 1877.							
	U v e ž e n o				I z v e ž e n o			
	klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.	klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.
Prenos ..	21.754	715	442.315	22.175	1.761.182	82.922	57.718.655	362.749
Ladje i ostale bro- darske tvorine ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Mašine od drva ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Prosti drveni viseći zatvori	-	-	-	-	-	-	-	-
Žigice	-	-	-	-	-	10	-	200
Lies europej. sirovi iz meh. drva ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Piljena roba (osim furnira) mehka ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Piljena roba (osim furnira) tvrd ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Pepeljika	-	-	-	-	1.052	-	-	-
Drvena sita	-	-	-	-	-	-	-	-
Sva ina drvena roba, kao vile, grablje, rogulje itd.	-	-	-	-	-	-	-	-
Maslinovo ulje	158 689	-	-	-	11.321	-	-	-
Rezanih specialiteta iz drva	-	-	-	-	-	-	-	-
Brestovih tes. drva ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Gradje stanovite di- menzije	-	-	-	-	-	-	-	-
Planaka	-	-	-	-	-	-	-	-
Dasaka	-	32	-	1.280	-	385	-	14.200
Dugoni	-	-	-	-	-	-	-	-
Kolarski panjevi ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Jelovi murali	-	-	-	-	-	-	-	-
Jasenova gradja ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Stupovi za brzojav- Tržnih panjeva ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Četv. uglaste gradje ..	4.942	-	-	98.840	-	25.696	-	513.920
Jelove žaganice ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Razne gradje	-	-	-	-	-	-	-	-
Šliperi	-	-	-	-	-	-	-	-
Baćvarska gradja ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Jelovi bordonali ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Friza	-	-	-	-	-	-	-	-
Gradje čistog poreza	-	-	-	-	-	-	-	-
Iznos	180.443	5.689	442.315	122.295	1.773.555	88.963	57.718.655	891.404

H r e-
trgovačkog prometa sa hrv.-slav. šumskih

V r s t r o b e	Popriječno u području obrtne komore senjske u god. 1876. i 1877.							
	U v e ž e n o				I z v e ž e n o			
	klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.	klgr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.
Prenos ..	180.343	5.689	442.315	122.295	1.773.555	88.963.5	7.718.655	891.404
Jelove grede	—	—	—	—	—	—	—	—
Okruglih panjeva	—	—	—	—	—	—	—	—
Gradjevno i pokuć- stveno drvo	—	—	—	—	—	—	—	—
Jelovih mostnica	—	—	—	—	—	—	—	—
Tanina	—	—	—	—	—	—	—	—
Jelove scurette	—	—	—	—	—	—	—	—
Bačeve, sudovi i po- dobno	—	132	—	3.960	—	87	—	2.610
Bukove daščice	—	—	2.000	220	—	—	7.600	836
Jedrilja i jedrenja- ka od meh. drva	—	—	85	2.905	319	—	—	11.165
Letve dvostrukе od meh. drva	—	—	5.919	1.657	—	—	44.049	12.333
Rogovi od meh. drva	—	0.3	—	3	—	1.2	—	12
Priečnice od meh. drva	—	—	67	—	—	45.924	—	—
Rebra hrastova	—	936	—	25.572	—	1.921	—	51.867
Bukova vesla	—	—	5.323	79.805	55.217	—	—	828.255
Vratila	—	25	—	250	—	261	—	2.610
Obraći drveni	—	0.5	—	5	—	24	—	240
Tvorine stolarske od meh. drva	—	44	—	660	—	14	—	210
Drvo mastivno kam- peško	3.646	—	—	—	244	—	—	—
Razno neimenovanو	5.882	—	—	—	155	—	—	—
Drvo sveto	—	—	—	—	2.000	—	—	—
Drvenina	—	1.5	—	23	—	11	—	165
Bukove podniece	—	—	10	100	—	70	—	700
Gradja prosta	—	—	3.006	—	—	—	229	—
Ostilji iz meh. drva	—	—	—	—	—	—	731	—
Jelove duge	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove duge	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove žganjice	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove tavolete	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukove šubije	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukovi bordonali i grede	—	—	—	—	—	—	—	—
Ukupno ..	189.971	6.288.3	458.725	237.545	1.831.490	111.372.7	7.877.188	1.822.407

g l a v a k

proizvodih poprično u jednoj godini.

Poprično u području obrtne komore riečke u god. 1887. i 1888.

U v e ž e n o				I z v e ž e n o			
kigr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.	kigr.	m ³	komada	Vrednost u for. a. vr.
				1,435.500	64.870	45,543.550	13,608.802
					9.524		114.288
					7.094		106.410
						42.300	33.840
						319.950	95.995
						1.206	42.180
						17.450	17.450
						5.400	
						1,075.500	85.640
						3,987.750	159.508
						89.500	53.700
						6,483.950	717.229
						62.900	31.450
				159			2.146
				1,435.500	81.847	57,529.456	15,067.638

Godine 1884. podigao je T. Tasotti u Stupniku kraj Zagreba tvornicu za tvorenje prepeka (klinkera), koja proizvadja na godinu 50.000 kom. tarac-ploča i 20.000 kom. tarac-kamena.

Godine 1871. podigao je E. Kornitzer tvornicu cementa, koje se bavi sa tvorenjem cementnih taračnih ploča, cripova, dimnjačarskih klobuka i t. d., te je proizvadja na godinu do 70.000 komada.

Tvornicu cementa i hidrauličkog vapna ustrojila je oko god. 1860. tvornica Redlich, Obrenstein i Spitzer u Čereviću, te proizvadja na godinu do 400.000 metr. centi portlandcementa i hidrauličkog vapna.

Druga takova tvornica je vlastništvo tvrdke Josipa Csik u Beočinu kod Dunava, a proizvadja do 100.000 metr. centi hidrauličkog vapna. I ove gornje tvornice troše dosta drva za gorivo.

Vjeresijski zavodi. Ovakove zavode uvršćujem ovamo samo zato, da se dokaže, da u našoj zemlji nije manjkalo i ne manjka novca za promicanje svakovrstnog posla, a osobito za drvarsku trgovinu, obrt i industriju. Poznato nam je, da su po ovakovih zavodih najveće svote novaca pohranjene od šumskih proizvoda, a ako se ovamo pribroje one novčane svote, koje imovne obćine u državne madjarske papire ulažu, onda ne ima dvojbe, da su ovakovi zavodi kadri promicati svako poduzeće, kojemu je svrha, da se naše šume dobro unovče. Dovoljan dokaz pružiše zagrebačke pjeneznice u borbi proti bosanskoj preprodukциji drva prošle godine.

Tim razlaganjem dovršujem. Priznajem svakako, da nisam sve izcrpio, jer bi trebalo u tu svrhu silnih statističkih podataka, koje nisam mogao sakupiti uz najbolju volju i uložen trud. Ali i ovi podatci dovoljno mogu uputiti svakoga stručnjaka, da vidi kako je upravo rapidno u hrvatskih šumah narasao obrt, trgovina i industrija u dosta kratkoj periodi od XV. do XIX. veka po množini i po vrstih, te kakove su ciene polučene za surovinu. Zasluga svega toga ide bez dvojbe svih onih faktora, koji su kod toga živo sudjelovali.

Uslijed tog orijaškog napredka poskočili su i dohodci šumâ već tako visoko, da se i vrijednost šumskog tla prema težatnom tlu za poljodjelstvo o bok stavlja. S toga je dužnost svakog patriote, da u buduće posveti potrebiti našim šumam, jer je vrieme nadošlo, da i naša zemlja kupuje šume poput Njemačke, a ne da jih samo razprodava.

Za dokaz toga neka nam ovdje služe najnoviji cjenici osiečke trgovачke komore od god. 1889. i cjenici za riečko tržište od god. 1891. Iz tih cjenika viditi ćemo razliku cene šumskih proizvoda na osiečkom, odnosno na riečkom tržištu.

O s i e k.

R i e k a.

Gorivo drvo popr. metru	2 fr. 75 nč. do	3 fr. — nč.	3 fr. 50 nč. do	— fr. — nč.
Hrastovih dugona m ³	45 fr. — nč. do	60 fr. — nč.	— fr. — nč. do	— fr. — nč.
Planka za gr. brodova m ³	45 fr. — nč. do	60 fr. — nč.	— fr. — nč. do	— fr. — nč.

T A Z A Z

svih u području Hrvatske i Slavonije poslujućih vjeresijskih zavoda od god. 1885. do 1889.

Stanje istih u razdoblju od 1885. do 1889. godine i to:											
Vjeresijski zavod	Broj zavoda	Tečnici broj	Uplaćena dionička glavnica	Štedionički uloeči i kamati	Listina mjenica	Preduj- movi i zajmovi	Zajmovi na hipoteke	Izdaje dozače- nice	Pričuvna zaklada	Čisti prihod	Stanje blagajne
			for.	n.	for.	n.	for.	n.	for.	n.	for.
			Godina uspostavljanja								
1 Podružnica austro - ugarske banke	2	od 1879. do 1881.	4,803.770	—	318.569	—	13,728.776	—	2,685.720	—	—
2 Hrvatske banke	3	od 1868. do 1873.	1,000.000	—	1,650.513	—	1,989.316	—	43.665	—	62.000
3 Štedionice . . .	40	od 1841. do 1886.	1,602.330	—	22,709.475	—	11,793.851	—	6,268.416	—	—
4 Vjeresijske zad. gradjanske . .	3	od 1873. do 1882.	208.135	—	4.817	—	—	—	231.879	—	—
5 Vjeresijske zad. činovničke . .	5	od 1886. do 1884.	169.510	—	155.372	—	—	—	374	—	—
6 Vjeresijske za- druge . . .	11	od 1870. do 1876.	446.820	—	548.892	—	748.596	—	314.513	—	—
Ukupno	64	—	8,230.564	—	25.387.638	—	28,260.539	—	4,770.627	—	6,782.942
									— 6,637.599	—	— 1,688.640
									— 600.042	—	— 815.292

O s i e k.

R i e k a.

Planka ili rebara obič-		
nih m ³	46 fr. — nč. do 75 fr. — nč.	27 fr. — nč. do — fr. — nč.
Planka ili rebara skro-		
jeno drvo za gradj.		
željez. vagona m ³ .	40 fr. — nč. do 65 fr. — nč.	27 fr. — nč. do — fr. — nč.
Planka ili rebara pro-		
izvedenih sa ručnim		
rezom m ³	24 fr. — nč. do 60 fr. — nč.	27 fr. — nč. do — fr. — nč.
Hrastovi podvaljak (šli-		
per) 1 kom.	1 fr. 40 nč. do 1 fr. 60 nč.	1 fr. 40 nč. do — fr. — nč.
Četvero - bridni tesani		
balvani m ³	20 fr. — nč. do 25 fr. — nč.	
Četveto - bridna gra-		
dja m ³	20 fr. — nč. do 36 fr. — nč.	
Četvero - bridne gre-		
dice m ³	18 fr. — nč. do 25 fr. — nč.	11 fr. 50 nč. do — fr. — nč.
Daske za čamac m ³ .	60 fr. — nč. do 75 fr. — nč.	
100 k. običnih bukovih		
žaganica	— fr. — nč. do — fr. — nč.	50 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 k. običnih bukovih		
mostnica	— fr. — nč. do — fr. — nč.	130 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih tavo-		
leta uso Messina .	8 fr. — nč. do 70 fr. — nč.	10 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih tavo-		
leta uso Genova .		12 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih šu-		
bija 6— ³ / ₃	— fr. — nč. do — fr. — nč.	35 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih šu-		
bija 6— ⁴ / ₄	— fr. — nč. do — fr. — nč.	45 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih šu-		
bija 12— ³ / ₃	— fr. — nč. do — fr. — nč.	90 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih šu-		
bija 12— ⁴ / ₄	— fr. — nč. do — fr. — nč.	130 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih duga	— fr. — nč. do — fr. — nč.	2 fr. 50 nč. do 5 fr. — nč.
Bordonali po 1 m ³ .	— fr. — nč. do — fr. — nč.	13 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. bukovih ve-		
sala	— fr. — nč. do — fr. — nč.	80 fr. — nč. do 300 fr. — nč.
100 kom. jelovih žaganica (pajol)	45 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. jelovih skureta 1 ¹ / ₂ "	30 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. jelovih skureta 1 ¹ / ₂ "	80 fr. — nč. do — fr. — nč.
100 kom. najobičnijih murelca 12' dug. i 1 ¹ / ₂ " do		
3" deb.	25 fr. — nč. do — fr. — nč

R i e k a.

10 kom. duga	3 fr. — nč. do 12 fr. — nč.
1 m ³ jedrenjaka obični popriečno	40 fr. — nč. do — fr. — nč.
1 m ³ jedrenjačića	30 fr. — nč. do — fr. — nč.
1 korba uglja	3 fr. — nč. do — fr. — nč.

A sada napomenuti će i onaj ogromni prostor, na kojem se i šumar i drvotržac kretati može, da prvi šume racionalno goji, a drugi da jih izerpi za trgovinu i obrt U Hrvatskoj i Slavoniji ima ukupno 2, 663.095 jutara šumâ od kojih ima:

544.251 jutara ili 20·44% držav. šum. erar.

575.346 jutara ili 21·81% municipalne i urbarne občine.

85.500 jutara ili 3·21% crkvene korporacije.

719.033 jutara ili 27·00% kraj. imovne občine.

738.965 jutara ili 27·75% privatni šumovlastnici.

Od toga svega odpada u Hrvatskoj i Slavoniji:

723.714 jutara ili 27·18% na hrastik.

1.791.494 jutara ili 67·27% na bukvu i ostale listače.

147.887 jutara ili 5·55% na čamovinu.

Nu upravo stoga, što pregnuća u trgovačkom obrtu i industriji naproti svjetskom položaju ipak još i danas usavršena nisu i jer je tudjinac mjesto domaćega sedioca sav obrt u svoje ruke preuzeo, neka nam je u buduće geslo: „Svi u kolo, da kao do god. 1873. tako i poslie god. 1893. zlatno doba za nas Hrvate nastupi“.

Budi nam dakle prva briga, da se stvore zdrave udruge medju šumari obrtnici, trgovci i industrijalci, a vlastnici šumâ neka stupe na čelo onako, kako smo to vidjeli kod senjskih plemića Paravića, Frankopana i Zrinskog uzduž Primorja, a kod Pejačevića u Slavoniji glede uporabe hrastovine.

Naš je narod od pamтивeka vjerovao u onu rečenicu: „šuma nas hrani!“ To je tako bivalo sve dotle, dok je hiljade i hiljade marve, osobito svinja po šumah timario. Ali danas je drugač. Ta i lučba danas o tom radi, da ne samo iz šum. ploda, nego i od drugog tvoriva priugotovi hranu za stoku, ter nedvojim, da će još nadoći vrieme, da nam šume neće dati drva samo za gorivo i za gradju, nego i tvorivo za odjelo. Dan danas već se proizvadja iz drva ogromna količina drvenog papira, te i drvene vune.

Prva zadaća šumskog gospodarstva bila je i biti će ta, da bez velike zajednice neima napredka, a danas je duh vremena takav, da nas upravo sili na ustrojenje udrugâ za promicanje našeg domaćeg šumarstva. Udruženi novčari susjednih naprednijih zemalja zaletiše se tolikom snagom u gnezda naša, da će samo našom krivnjom, ako se ne prenemo, odnjeti spekulativnim putem glavni dio našeg blaga, pa će opet izčeznuti netragom, ali bogatom kesom naših žuljeva.

S toga preporučam, da o tom ozbiljno promišljamo, dok još nije kasno.
Mijo Radošević.

Pismo iz Banovine.

Koliko se sjećam, nije se do sad u „Šum. listu pisalo o računovodstvu kod krajiških imovnih obćina, premje je računovodstvo važna grana uprave kod rečenih obćina.

S toga sam nakanio, da načertam u kratko postupak i razvitak računovodstva, kakovo je uvedeno kod gospodarstvenih ureda krajiških imovnih obćina od početka njihovog osnuća do danas.

Kao što svaka struka, tako i računovodstvo ima svojih osobujnosti i probitaka, te mogu reći, da činovnik radeći na tom polju, nailazi malo ne svakim danom na nješto nova; a time dolazi u priliku, da se u svojoj struci usavrši i da nješto osnuje. Zakonodavac nije u stanju predviđati sve slučajeve, koji se svivaju u praksi. Ne mislim ~~mimoći~~ postojeće, ali ipak držim, da se i računovodja kad i kad samostalno kretati može u pogledu točnosti i dobrog pregleda računa, pošto su to opet bitni uvjeti, koji su tiesno spojeni sa šumskim gospodarstvom i napredkom uprave.

U svakoj se znanosti opaža napredak, pa tako mora da bude i kod računovodstva.

Sjećam se vrlo dobro, kako smo u prvom početku ustrojstva gospodarstvenog ureda II. banske imovne obćine godine 1874. vadili i na hrvatski jezik prevodili primjerke raznih tiskanica iz knjige „Forstdienstreglement für die Militärgrenze“. (Nađšumar i protustavnik bijahu tada strani ljudi, pa taj njihov hrvatski prevod mogao bi služiti danas predmetom kojeg šaljivog lista, dočim ga ja ne smjedoh izpravljati, jer bijah najmladji medju njima).

Sjećam se dobro, da smo molili činovnike poreznih ureda, da nam pruže razne tiskanice za blagajničko rukovanje, jednom riečju, učili smo početak uređovanja, stvarali smo si sami i osnivali sve, što je bilo prema tadašnjim okolnostima potrebito, jer ne imadosmo u prvom času naputaka, koji bi propisivali računarsku službu kod gospodarstvenih ureda.

Prošlo je 6 godina, a tek onda dobili smo zakon od 11. srpnja 1881., kojim se razjasnuje i nadopunjuje zakon od 15. lipnja 1883. a ovaj nam donese i željno očekivane naputke A., B. i C., od kojih nam je ovaj posliednji položio pravi temelj današnjemu računovodstvu.

Ovaj preokret mogli bismo nazvati drugom periodom života uredskoga, jer od te dobe počesmo ugodno službovati, pošto nam je gore rečeni zakon mnogo toga razjasnio, što do onda ne znadosmo.

Medju inimi propisi spomenuti će ustanovu §. 28., po kojoj je protustavnik gospodarstvenog ureda osobno odgovoran za točnu evidenciju dužnih šumskih odšteta.

Kada je dakle protustavnik za to odgovoran, mislim, da sam kao takav ovlašten i pozvan, da svoje izkustvo i mnjenje izjavim kako u službi, tako i izvan službe, dakle ovim putem u krugu štovanih sudrugova, koji na istom

polju svoju djelatnost razvijaju, i koji će prema tomu biti u stanju, da moje mnjenje pravedno ociene.

Naputak C. §. 28. određuje tiskanice (obrazac 7. i 8.) za tu očeviđnost. Liepo su sve te tiskanice zamišljene i osnovane, ali prolazeć godina za godinom nastadoše razne nepredviđene okolnosti; dug šumskih odšteta [značno i ogromno se ponovožao, a to sve sada zadaje uredujućem računovodji silnu brigu i teret, kada vidi oko sebe orijaške zapisnike, kad vidi da ne može svoju marljivost i radinost dovesti u sklad sa praktičnom preglednošću, a nije u stanju da zadovolji zakonskim odredbam i opravdati sam pred sobom pa i pred predstavljenim onu odgovornost, na koju je vezan.

Uzdržati najveću točnost u evidenciji šumskih odšteta, koje su dio imovine svake imovne občine, ne samo da je dužnost svakoga računovodje po gornjem paragrafu, nego mora biti i svetinja njegova. A naproti tomu držim, da je svakoga od nas dužnost, da svakom šumoštetniku kao dužniku imovne občine, u svakom času, što no rieč: „i u danu i u noći“ može dati čist račun duga, odplate u gotovom novcu i odradnje, koju je šumoštetnik na račun dužne odštete kod šumsko-ogojnih radnja u šumi obavio.

Kod prve banske imovne občine odradili su šumoštetnici u poslednjih četiri godina svake godine 16 do 20 hiljada forinti. Šumar je izveo i dogotovio kulturne radnje i predao račun gospodarstvenom uredu, koji ima da odpiše zaslugu svakog pojedinog štetočinitelja. Poznato nam je, da svaki štetočinitelj više puta u jednoj godini počini šumski kvar, a iz toga sledi, da je njegov dug propisan i uknjižen u pojedinom godištu na više mjesta. Imajući prva banska imovna občina oko 100.000 for. dužnih šumskih odšteta, lako si je predstaviti tu množinu zapisnika, gdje su ubilježene pojedine stavke svakoga dužnika.

Kako može protustavnik sada točno odpisati zaslugu od duga, nego da lista sve zapisnike kroz svih 18 godišta? Koliko će za taj posao trebati vremena, ako se uvaže još i drugi poslovi, koji spadaju u djelatnost protustavnika.

Kr. zemaljska vlada pobudjena razlogom, da se u obče poslovodstvo kod gospodarstvenih ureda i šumarija ujednostruči, odredila je svojom naredbom od 14. rujna 1891. broj 12219., da kazneni upisnik kod šumarija (obrazac 51.), bilježnica (obrazac 7.) i glavni šumsko-kazneni zapisnik (obrazac 8.) kod gospodarskog ureda odpadne, a mjesto tih trijuh zapisnika da se uvede „očeviđnik“.

U očeviđnik unaša šumarija redomice unišle prijavnice šumskih šteta, te zaključiv ga koncem svakoga mjeseca, predlaže ga gospodarstvenom uredu.

Gospodarstveni ured primiv presude političkih i sudbenih oblasti dužan je taj očeviđnik nadopunjavati i briniti se za utjerivanje dosudjenih odšteta, dočim je zapisnik sam uredjen i zasnovan tako, da se u nj odpisuju sve odplate, odradbe, odpisi i t. d.

Nije svrha moja da kritizujem odredbu više vlasti, — to budi daleko od moje namjere, ali moram uztvrditi, da bi se za držanje točne očeviđnosti radi

brzog poslovanja i praktičnog pregleda tog ogromnog duga morala uvesti još njeka pomoćna ili pregledna knjiga, register i tomu slično uz očevidnik, jer su u ovom posliednjem uknjižene sve prijave bez razlike na sjedište štetočinitelja, okolicu ili občinu, a nisu sbližene i ujedinjene stavke dugovine, te opet računovodja ne može uredovati, kako bi to sam predmet zahtjevao. Nu zato se očevidniku ne može zanikati, da je iztisnuo tri bivša zapisnika, pristedio dragocjeno vrieme i šumaru i protustavniku.

Ponukan predidućim obrazloženjem zasnovao sam uz očevidnik „dug o v n u k n j i g u“ za svako selo napose, koju evo predočujem u prilogu ovoga članka sa praktičnim primjerkom, a kr. zemaljska vlada izvolila je svojom redbom od 17. rujna 1892. broj 43128 na predlog predpostavljenog mi gospodarstvenog ureda podieliti dozvolu, da se te dugovne knjige uvedu, ter dozvolila i potrošak za nabavu iznosom od 220 for.

Prva banska imovna občina imade u svom području 128 sela. Za svako selo nabavljena je po jedna takova dugovna knjiga, a množina listova ustanovljena je prema broju kuća i obitelji tako, da je za svaku kuću otvorena jedna strana, a osim toga uvezan je stanoviti broj tiskanica za nove kućne brojeve, koji će nastati uslijed diobe, a osim toga i za takove obitelji, koje staju u pojedinih selih bez kućnoga broja.

Ja ču sada u te dugovne knjige unašati dosudjene šumske odštete ne samo iz očevidnika, nego ču i sve starije dugove iz do sad postojećih šumsko-kaznenih zapisnika prenjeti. Tim ču ujediniti i stegnuti dug za svaki kućni broj, pa mogu s veseljem danas već izjaviti, da mi je pošlo za rukom od 1. prosinca 1892. do 7. siječnja 1893. dogotoviti 50 sela, dakle polovicu tog ogromnog posla, te mogu svakoga od štovanih sudrugova uvjeriti, da sam polučio veliki uspjeh glede valjanog pregleda i brzog uredovanja. Da će ti zapisnici biti vrlo dobri za porabu, osvjedočio sam se o tom već i sam, jer se do sad sgotovljenimi zapisnici skoro svaki dan služim.

Na koncu spomenuti ču još i njeke koristi, koje nalazim u tih dugovnih knjigah.

Kod I. banske imovne občine namješten je posebni ovrhovoditelj, koji uz 15% ovršne troškove utjeruje dužne šumske odštete. U vrlo kratkom vremenu kadar sam mu pružiti točan popis pojedinoga sela i dug pojedinog štetočinitelja. I ovrhovoditeljev posao mnogo je uspješniji i napredniji, jer kod sastavka položnice za odpremu novca netreba razredjivati utjerane novčane iznose na pojedine stavke, nego odprema novac u ukupnom iznosu.

Upravitelj gospodarstvenog ureda moći će u svako doba prosuditi, kada i koja sela navaljuju na šume, a to mu može dobro doći osobito prigodom pregledavanja srezova, jer nalazi grupiran dug u pojedinoj knjigi za pojedinca.

Iz izkustva nam je poznato, da često puta sam lugar i označi u prijavnicu pogriješan kućni broj štetočinitelja.

Kod razpravnih oblasti i nehotice se uvuče taj krivi broj u osude, te može ostati kroz godine zabilježen u zapisniku, dok se kojim slučajem na to

ne nadodje, a to može biti i kada je dužnik već umro ili je zadruga razdijeljena, a imovna občina može u ovakovih slučajevih svoju tražbinu izgubiti.

Po uvedenih dugovnih knjiga neće se moći dogoditi ovakova šta, jer već kod unašanja novih dosudjenih odšteta, ako takove pogrieške opazimo, izpraviti i odstraniti ćemo jih već u početku.

Dugovna knjiga

za selo Dragotinu, občina Maligradae.

Strana 23.

Milošević kbroj 23.

Strana 23.

D u g o v i n a				O d p l a t a				Članak bla- gajničkog dnevnika	Broj uruč- benog zapis- nika, pod kojim je ulo- žena osuda		
očeviđnika		I m e	Iznos		I m e	Iznos					
broj	god.		for.	nđ.		for.	nđ.				
2628	1891	Nikola	1	29	Nikola	7	50	33 /1893.	odrada 363/92		
5749	1892	"	5	49							
7021	1892	"	3	28							
3428	1891	"	4	79							
7320	1891	Petar	10	54	Petar	11	—	34 /1893.	odpl. 365/92		
5552	1892	"	2	41							
4729	1892	Svetjan	3	71	Stojan	4	50	99./1893.	odpl. 474/92		
5436	1892	"	5	80							
7779	1892	"	4	20							

Ovakova su četiri stupea na većem formatu papira osnovana za više godina.

Aleks. Ugrenović.

Proslava dvadesetpet-godišnjice ug. zemaljskoga nadšumarnika Alberta pl. Bedö-a.

Na 4. ožujka ove godine kao na dan dovršenoga 25 godišnjega službovanja priredili su strukovnjaci državnih šumâ svome vodji Albertu pl. Bedö-u. ministrijalnom savjetniku i zemaljskom nadšumarniku vanredno sračne ovacije.

Otmene ličnosti naroda, izvrstni i marljivi radnici na polju kako šumarske, tako i inih srodnih gospodarskih struka došli su iz najdaljih krajeva Mađarske, Erdelja, Hrvatske i Slavonije, da izraze ne samo podpuno zadovoljstvo, nego i najiskreniju odanost i ljubav jubilantu.

Glavni dio svečanosti proslavljen je u sjajnih prostorijah doma ugarskoga šumarskoga društva. Prisutno je bilo preko 400 sudrugova i štovatelja Bedö-a, a medju njimi spominjemo: ministra predsjednika Šandora Weckerle-a; Andriju grofa Bethlena, sadašnjega i Pavla grofa Szecheny-a prijašnjega ministra poljodielstva; Nikolu Fehera, sadašnjega i Šandora Matlekovitsa prijašnjega državnoga tajnika ministra predsjednika. Osim toga bili su prisutni još i Desider Banffy predsjednik parlamenta; Aurel Münich i Franjo Kiraly, narodni zastupnici; svi ministerijalni savjetnici ministarstva poljodielstva; množina prijatelja, štovatelja, znanaca, a osobito strukovnjaka, od kojih je potonjih preko tri stotine pohrlico iz svih krajeva, da proslave četvrtstogodišnjicu obljubljenoga i zasluznoga vodje.

Prisutni bijahu ponajviše svečano u fraku obučeni, a ostali su obukli svečanu službenu odjeću. Nakon što su se štovatelji jubilanta sastali, pozvan je Bedö k svečanosti po izaslanstvu, u koje bje i veleštovani naš predsjednik hrv.-slav. šumarskoga društva Milan pl. Durst izabran.

Prvi nagovori svečara šumski ravnatelj iz Marmaroša Szigeta Julio Scholz, koji je u svečanom govoru nabrojio i naglasio zasluge jubilanta, koje si je stekao na polju šumskoga gospodarenja i progovrata šrmarske ugarske literature, kojom je ugarsko šumarstvo stupilo u red naprednijih kulturnih evropskih zemalja.

Na koncu burnimi uzklici popraćenoga govora odkriven je predmet uspomene, koji je komponovan po glasovitom kiparu Alvisu Stroblu. Ovaj od mramora i bronza u visini od preko 2 metra izradjen kip predstavlja nam zanimivo djelovanje zem. nadšumarnika Bedö-a. Na mramornom podnožku uz visoku pečinu i uz staru u opustošenoj šumi vjetrom prelomljenu jelu postavljen je dobro pogodjen kip Bedö-a, kako on naloge i upute daje. Na pečini je od tisnut naslov ugarskoga šumarskoga zakona. Podnožje kipa nakićeno je sa dva elegorička kipca, od kojih nam jedan predočuje gojitebu šumâ u osobi mladnjane smrekove biljke sadeće slovačke djevojke, na drugoj pak strani стоји szekelyski šumski radnik, izradjujući upravo sad oborenu jelu, što predstavlja izradbu šumâ.

Nakon toga podigao se je predsjednik parlamenta Desider grof Banffy, da kao drugi podpredsjednik šumarskoga društva nazdravi jubilanta. U tom govoru nacrtao je Banffy u kratko djelovanje Bedö-a oko promicanja šumar-

skoga družtva, te konštatovao da se sadašnje moralno i materijalno povoljno stanje šumarskoga družtva jedino Bedö-u u zaslugu ubrojiti mora. Predsjednik šumarskoga družtva ministar Ljudevit grof Tisza bje službeno, odsutan te je po družtvenom tajniku Šandoru pl. Horvatu pozdravio jubilanta.

Na ime šumarske akademije prosborio je liepo prigodno svečano slovo profesor Ljudevit Fekete, uručiv jubilantu krasno izradjenu adresu učiteljskoga sbora akademije.

Na ime veslarskoga družtva, kojemu je Bedö predsjednikom, te koje se je družtvo prigodom medjunarodne veslarske regatte u Beču prošle godine vanredno liepo proslavilo, pozdravio je jubilanta odvjetnik Ljudevit Szohner, uručiv mu umjetničku izradjenu uspomenu.

Izaslanik kr. slobodnih gradova Selmecz i Belabánya predao je jubilantu srdačnim govorom diplomu, kojom je Bedö začastnim gradjaninom spomenutih gradova izabran.

Nas prisutnih Hrvata dojmilo se je baš ugodno, kad je na ime našega šumarskoga družtva hrvatski nagovorio jubilanta gosp. šumarski ravnatelj Milan pl. Durst, pozdraviv ga kao muža, koji je umio na polju šumarstva i šumarskoga družtvenoga života razmjerno u kratkoj dobi neobične moralne i materijalne uspjehe polučiti, te naše šumarstvo do velike savršenosti podići.

Burnimi „živio“ uzklici popraćen je bio govor gosp. ravnatelja Dursta, kojemu se mnogo od ugarskih kolega pridružiše.

Govorili su još izaslanici slušateljâ šumarske akademije, šumarsko osoblje ug. aust. državnih željeznica i izaslanik strukovnjaka kod uprave privatnih šumâ, a na koncu čestitali su jubilantu ministar predsjednik Wekerle, ministar grof Bethlen i mnogi drugi.

Vidljivo ganut zahvalio se je Bedö na ovacijah. Sve što je u dobi od 25 godina za napredak šumarstva postignuto, dalo se je lasno postignuti, jer je ugarska vlada kao i danas uvjek imala ministarâ u svojem kabinetu, koji su pravim interesom pratili i drage volje podupirali strukovne naše odnošaje. Svjedoci toga, da je u šumarstvu liep uspjeh postignut, jesu i biti će moji prijatelji strukovnjaci, koji su na tom polju svaki u svom djelokrugu požrtvovno sudjelovali. Jedan od njih bio je deblo, drugi grana, a treći list drveta, ali svaki je pripomogao, da drvo lista i zeleni, a nadam se, da će i u buduće sve svoje sile uložiti, da nam naša dična šumarska struka na diku i ponos služi.

* * *

U 6 sati na večer sakupili su se šumari, prijatelji i štovatelji jubilanta u velikoj dvorani svratišta „Hungaria“. Bilo je gostova i ovdje preko 400.

Prvu zdravicu baruna Arthur Feilitzscha, kr. šumarskoga ravnatelja u Kolosvaru, koja je i duhovita i krasno prosborena bila, slušali su gostovi velikom napetošću.

Vriedno je, da svu pozornost obratimo na zdraviciu gore rečenog govornika.

Govornik naime u zdravici spominje, da ponajprije veoma ceni onu Bedö-evu zaslugu, što je odustao od oponašanja, a stvorio tako rekuć čisto mađarsko šumarstvo. Kod šumskoga gospodarenja postavio se je Bedö na na sigurniji temelj potrajnoga gospodarenja, jer se je kod uredjivanja prihoda osloonio na razdiobu površina. Jubilant zasnovao je gruntovnicu evidencija šumskog posjeda, uredio je strukovno gospodarenje, odnošaje plovitbe, izvažanja i uuovčivanja šumskih proizvoda. S njegovim je imenom spojeno pošumljenje opustošenih šumâ i goljeti; on je uveo bezplatno razpačavanje šumskih biljkâ u velike. Njegove duševne radnje jesu plod oživotvorenja šumskih nadzorničtva i šumskih upravnih povjerenstva kod županijskih oblasti. Bedö je ustrojio škole za uzgoj pomoćnog šumarskog osoblja; njegovoj čvrstoj volji ima se zahvaliti, da je bivše urbarijalne občinske šume uzeo u državnu upravu.

Bedö je nastojao, da ugarsko šumarsko društvo stvori onakovim, kakovo je. Ono se danas daleko i preko granica Ugarske priznanjem i poštovanjem spominje.

A unatoč svim tim zaslugam ima žalibože pojedinaca, koji se Bedöovim zaslugam rugaju, koji preziru sve ono, što je stvorio, koji omalovažuju udomljen sistem uprave i gospodarenja državnih šumâ. Ovakovi ljudi nisu zaista pravi prijatelji domovine, nego to su ljudi, koji su nadahnuti lih sebičnim interesima koji su udarili stranputicom neznanstva i koji usled krivih informacija napadaju tamo, gdje se samo hvala izreći mora. (Burno odobravanje). Kod toga zaboravljaju napadatelji postojećega sustava, da se pogrieške prošlosti u kratkom roku od 10—20 godina ne mogu izjednačiti, te bi Bedö-u sa malenom bezdušnošću lako za rukom poći moglo, da postigne veće, dapače zadivljujuće rezultate, imenito kod čistoga prihoda državnih šumâ jednostavnim sniženjem obchodnja, pa ipak on je baš u korist budućnosti protivno radio. (Živahno odobravanje).

Da kritičari današnjega sustava šumarstva promozgaju bitnost šumarskoga gospodarenja lasno bi uvidili, da se nov pravac neda naprečac provesti i da nije bilo moguće na jedanput riešiti velike zadaće, koje zahtjevaju uvidjavne radine i razumne šumarske činovnike.

Za ratovanje treba osim dobrog vodje i dobre čete, a bez novca oružja i hrane otupaviti će i najbolji vodja. Neprijatelji sadašnjega sustava mogu doduše govoriti što ih je volja, ali neće jima nikada poći za rukom, da na polju šumarstva polučene ogromne zasluge Bedö-a omalovaže. Govornik diže čašu na zdravlje Bedö-a, te želi, da mu se pedesetgodišnjica sjajnije proslavi. (Burni ēljeni).

Poslije Feilitzscha govorili su još mnogi drugi, a osim toga i predsjednik vrhovnoga računarskoga dvora Stjepan Rakovszky, koji je prisutne Hrvate srdačnom dobrodošlicom nazdravio. Njegov je govor popraćen burnimi uzklicima „živio“ i „ēljen!“

Na koncu zahvalio se je jubilant, nazdravljujući svojim sudrugom i prijateljem, koji su se ovamo potrudili, izjaviv podjedno, da neće njihove srdačne ovacije nikada zaboraviti.

Ovom prigodom dajemo našim čitateljima iz života zemaljskoga nadšumarnika Alberta pl. Bedö-a kao izvanredno štovanja vriednoga strukovnjaka sliedeće podatke.

Albert pl. Bedö rodio se je 31. prosinca 1839. u Szepši Kálnoku u erdejških Karpatih. Otac mu je bio umirovljen pastor unitarske obćine u Kálnoku. Svršivši Bedöj srednje škole u Kolosvaru pripravljao se je, kao mnogi drugi u dobi preporoda konstitucijalnoga života za politički život, a upisan bje god. 1860. kao slušatelj prava na kološvarska sveučilištu. Uvidiv brzo nestalnost političkih odnošaja, odlučio je posvetiti se positivnim naukam, te je postao slušateljem rudarske i šumarske akademije u Štavnici. Imajući u rukuh izvrstne svjedočbe ipak nije mogao dobiti mjesta kod uprave državnih šumâ, gdje su u ono doba ugarski mladići prezirani bili, te je s toga stupio u službu u Slavoniji kod grofa Eltza, gdje se je upoznao sa vlastelinskim ravnateljem Adolfom Divaldom.

Kad su preporoditelji ugarskoga šumarstva Divald i Wagner uz postojeće njemačko šumarsko društvo godine 1866. zasnovali i madjarsko šumarsko društvo, izabran bje Bedö tajnikom mладoga društva. Izbor taj bio je sretne kobi, jer se materijalom i moralnom procвату šumarskoga društva požrtvovnom djelovanju tajnika, a kasnije i podpredsjednika Bedö-a zahvaliti mora. Bedö-eva je zasluga, da ovo društvo broji preko 2000 članova, da ima strukovnu knjižnicu od preko 1000 svezaka, da ima lijepo uredjene strukovne zbirke i da razpolaze imetkom od preko 300.000 for.

U državnu je službu stupio Bedö tekar godine 1868. kao perovodja šumarskog odsjeka financijalnog ministarstva.

Godine 1872. postao je nadšumarnikom, god. 1873. pako referentom šumarskog odiela.

Nenadanom smrću Wagnera preuzeo je Bedö god. 1878. strukovnu referatu dvaju ministarstva. Čim mu je ministar financija predao upravu državnih šumâ, povjerio mu je ministar poljodjeljstva podjedno i izradbu šumskoga zakona. Usljed napornoga duševnoga râda obolio je Bedö opasno, ali čim se je oporavio, predana je njegovim nastojanjem i uprava šumâ ministarstvu poljodjeljstva, gdje je Bedö kao prvi zemaljski nadšumarnik službovanje započeo

Akoprem je Bedö s uredovnimi i družtvenimi poslovi imao pune šake posla, ipak je i na književnom polju liep uspjeh postigao. U svakom nam svezku šumarskoga lista još i danas Bedö daje obavjest o drvnom tržištu za tu- i inozemstvo, a osim toga napisao je sijaset strukovnih članaka, koji se odlikuju dubokim znanjem i jasnim sloganom.

Od njegovih djela spomenuti nam je u prvom redu prigodom zemaljske izložbe u Budimpešti god. 1885. objelodanjeni opis šumâ ugarske države, koje je statističko djelo osim originalnoga madjarskoga teksta podjedno i u njemačkom i francuzkom jeziku izdano. Za obuku lugara jedva da ima sličnog preanca njegovo pod nadpisom izdano djelo „Erdö ör“ (Čuvar šumâ). Ova sretnom rukom sastavljena, praktično uredjena i marljivo izradjena strukovna knjiga jedva se može prispolobiti drugoj sličnoj strukovnoj knjigi. Valjanost ove knjige dovoljno karakteriše činjenica, da je prošle godine u šestom izdanju izšla, što je ne samo u ograničenoj madjarskoj literaturi, nego i u strukovnoj literaturi naprednijih kulturnih zemalja riedki pojav. Sbog literalnoga râda odlikovala ga je i ugarska akademija znanosti jur u god. 1880., kad ga je u naravoslovnom odjelu izabrala svojim dopisivajućim članom.

Priznanja uspješnog svog râda dobio je Bedö sa svih strana. Podieljen mu je Leopoldov red, red željezne krune III. razreda, a osim toga je on vitez francuzke počastne legije, te posjeduje japanski red iztoka sunca i mali krst belgijskoga Leopoldova reda. Od francuzke akademije podieljen mu je naslov „akademičkog častnika“, a galičko, te i njemačko državno šumarsko društvo broji Bedö-a medju svoje počastne članove.

Što se eminentno naših hrvatskih odnošaja tiče, naglasiti ćemo ovdje, da su njegovom inicijativom sastavljene gospodarstvene osnove 22 šumarija još u godini 1881., kad je naložio mješovitomu povjerenstvu, koje je izpitivalo višak normalne zalihe drva u državnih šumah, da podjedno sastavi i gospodarstvene osnove, što je na trošak investicionalne zaklade glede izpitanih 22 šumarija zaista i učinjeno. Tako je uprava državnih šumâ tako rekuć bez pare došla do valjanih šumsko-gospodarstvenih elaborata, koji su i dan danas ravnalo kod šumarenja.

Bedö-eva je zasluga, da je za gospodarenje u šumah gorskoga kotara ustanovljena obhodnja od 150 godina i to upravo stoga razloga, da se, akoprem na uštrb sadašnjosti, što više prištedi za budućnost. On zahtjeva od šumarskoga činovničtva akademiju naobrazbu u svrhu, da šumsko soblje, od kojega se danas punim pravom očekuje, da rieši veliku zadaću u pogledu razumnog šumogojstva, zaista podigne na veći stupanj inteligencije.

A tko da se od nas ne sjeća i onoga upravo sjajnog materijalnog uspjeha, koji je polučen po Bedö-u prigodom prodaje 10-godišnjeg etata brdske državnih šumâ, akoprem smo ga u tom poslu diletantom smatrali.

Konačno primiećujemo još i to, da se je Bedö pozivu kao predsjednik porote kod gospodarsko-šumarske izložbe god. 1891. u Zagrebu poznatom pripravnošću radostno odazvao.

Osnova zakona za zaštitu ptica.

§. 1.

Zabranjeno je razarati gnjezda, razbijati ili vaditi jaja, vaditi ili ubijati mladjad, nudjati na prodaju ili tržiti gnjezda, jaja i mladjad svih divljih, a neškodljivih ptica.

Nitko nesmije bez opravdane nužde ni na zgradah ni u dvorištih gotova gnjezda razarat ili mladjad uništavati.

Samo prazna gnjezda slobodno je skidati i odstranjuvati.

§. 2.

Najstrože je bez iznimke i u svako doba zabranjeno hvatati i ubijati sve ptice, živuće poglavito o zareznicih ili inače koristne i ptice pjevice, koje su navedene u prilogu A.

§. 3.

Ptice neškodljive, koje se dielomice hrane o zareznicih i koje su navedene u prilogu B., smiju se hvatati i ubijati samo u stegah ovoga zakona.

§. 4.

U svako doba slobodno je pako hvatati i ubijati škodljive ptice, nabrojene u prilogu pod C., i razarati im gnjezda i mladjad.

§. 5.

Ptice navedene u § 3. nesmiju se loviti od 1. ožujka do 15. rujna.

§. 6.

Hvatati i ubijati ptice, navedene u prilogu pod B., dozvoljeno je počam od 16. rujna do konca veljače samo na osnovu pismene dozvole kr. kotarske oblast (gradskog poglavarstva) uz predhodnu privolu vlastnika zemljišta i lov-noga ovlaštenika. Takove ptice smiju se prodavati samo s perjem.

§. 7.

Hvatanje i ubijanje škodljivih ptica, navedenih u prilogu C., slobodno je u svako doba ovlašteniku lova i onome, komu on to dozvoli.

§. 8.

Ako bi zaprijetila pogibelj, da će ptice nanieti osobitu štetu na vino-gradih, vrtovih, usjevih, nasadih, voćnjacih i loznjacih, biti će kr. kotarskoj oblasti (gradskomu poglavarstvu) u svako doba slobodno, dozvoliti vlastnikom napadnutih mjesta, da ptice ubijaju, al i to samo sirištanjem i koliko treba, da se šteta odvrne. O takovoj dozvoli imade se vazda obaviestiti ovlaštenik lova.

Ptice, ubijene takovom dozvolom, nesmiju se prodavati.

§. 9.

Za svrhe znanosti i obuke vlastna je politička oblast dozvoljivati iznimke od svih zabrana ovoga zakona.

Uz privolu vlastnika zemljišta i lovnog ovlaštenika može dozvoliti kralj. kotarska oblast (gradsko poglavarstvo) pouzdanim osobam, da smiju po koju pticu pjevicu za držanje u sobi uhvatiti u vrieme, označeno u §. 6., a za ptice, koje se nemogu u to doba uhvatiti i za trajanje lovostaje u §. 5.

§. 10.

Bezuvjetno zabranjeno je hvatati ptice pjevice navedene u izkazu A. u velike i u tu svrhu rabiti za to prikladna hvatala.

§. 11.

Tko se ogrieši o taj zakon ili o naredbe izdane na njegovu osnovu, kaznit će se po političkoj oblasti globom od 1 do 50 for., ili ako je globa neutjeriva primjerenim zatvorom.

Jednakom kazni kaznit će se i onaj, koji propusti odvraćiti od prekršaja toga zakona djecu ili druge osobe, koje su podvržene njegovoj vlasti, povjerenе njegovoj brizi ili spadaju njegovoj družini.

§. 12.

Osim globe, odnosno kazne zatvora moći će se odrediti i zapliena ptica, gnjezda i jaja, prisvojenih proti ovomu zakonu, pak i orudja, koje je rabilo ili tek trebalo rabiti za hvatanje ili ubijanje ptica, za razorenje ili vadjenje gnjezda i jaja, bilo to orudje vlastnikom krivca ili drugoga koga.

Nebude li moguće progoniti ili osuditi koju osobu, valja odrediti zapljenu bez obzira na §. 11.

§. 13.

Organi javne sigurnosti, kao što kr. oružništvo, redarstvo, osobe zaprisegнутe za nadzor šumarstva, lova i ribarstva, poljari i pudari, a kraj njih imenito i članovi družtva za zaštitu životinja dužni su, čim opaze koji prekršaj ovoga zakona, prijaviti ga bud kotarskoj oblasti bilo mjestnomu načelniku, koji valja da prijavu predloži nadležnoj političkoj oblasti na uredovanje.

§. 14.

Počini li više osoba zajedno prekršaj, jamčiti će solidarno za naknadu štete.

Novčanu globu valja u osudi izreći napose za svakoga pojedinoga prekršitelja.

U osudi valja takodjer ustanoviti štetu i troškove, koji su potekli s prekršaja, a prijavljeni su za razprave.

Bude li prijavlenik riešen od obtužbe, valja prijavitelja osuditi na troškove postupka.

§. 15.

Utjerane novčane globe i utržci za predmete, navedene u §. 12. teći će — po odbitku jedne trećine, koja je opredieljena za prijavitelja — u zakladu za promicanje gospodarstvenih svrha kraljevine Hrvatske i Slavonije.

§. 16.

Za prosudjivanje prekršaja ovoga zakona nadležna je u prvoj molbi ona kr. kotarska oblast ili gradsko poglavarstvo, u čijem se je području počinio prekršaj.

Koje su oblasti nadležne u višoj molbi glede prekršaja ovoga zakona, u tom su mjerodavne ustanove zakona od 5. veljače 1886. o ustroju županija i ustroju uprave u županijah i kotarih, odnosno ustanove zakona od 5. veljače 1886., kojim se prninačuju odnosno nadopunjaju nekoje ustanove zakona od 28. siječnja 1881. ob ustroju gradskih obćina u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 17.

Kažnjivost prekršaja ovoga zakona zastaruje za tri mjeseca, računajući od dana počinjenja prekršaja, ako dotičnik unutar toga vremena nije potegnut na odgovornost.

§. 18.

Ustanove ovoga zakona neuporabljaju se:

- a) na pernatu divljač u privatnu posjedu,
- b) na ptice, koje su po ustanovah zakona o lovu predmetom lova.

§. 19.

Ovaj zakon stupaće u kriještu danom, kad bude proglašen.

§. 20.

Provjeda ovoga zakona povjerava se banu kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

LISTAK

Osobne vesti.

Ban kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije izvolio je imenovati šumarske vježbenike Josipa pl. Ausea i Todora Solarića privremenimi šumarskim pristavim, a abiturienta šumarstva Stjepana pl. Čikoša privremenim šumarskim vježbenikom kod krijevačke imovne obćine sa sustavnimi berivi.

Umro. — Nakon kratkog bolovanja umro je naglom smrću kr. nadlugar Ivan Marković 12. veljače 1893. Pokojnik je spadao medju najvrstnije lugare, te je bio s toga često odlikovan time, što je upravljao kojom od šumarija područja kr. šumarskoga ravnateljstva. Isti je bio takodjer i članom šumarskoga društva od godine 1891. Pokoj mu duši!

Zakoni i normativne naredbe.

Kvalifikacija gospodarstvenih ureda krajiskih imovnih obćina. Odpis kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 2. veljače 1893. br. 18.293/90., upravljen na sve kr. županijske oblasti.

Povodom stavljenog upita glede kvalifikacije gospodarstvenih ureda krajiskih imovnih obćina, naime dali se imaju rečeni gospodarstveni uredi smatrati državnim zavodom ili poduzećem, stojećim pod državnom upravom, ili pako obćinskim zavodom privatne naravi, obnalazi kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove, saslušav prije kr. državno nadodvjetništvo, o upitnom predmetu odlučiti što slijedi:

Imovne obćine u bivšoj hrvatsko-slavonskoj vojnoj krajini ustrojene su zakonom od 15. lipnja 1873. i po članku 27 toga zakona pridržano je državi vrhovno pravo nadzora nad cekolupnom upravom imovne obćine i vrši ga sada kr. zemalj. vlada po svom povjereniku.

Glede obvezanosti primit se zastupničta imovne obćine, glede obavljanja toga zvanja, trajanje uredske djelatnosti i skinuća sa zastupničke službe valjaju po §. 6. citiranoga zakona iste ustanove, koje vrije po redu za seoske obćine za obćinske vjećnike.

Po §. 3. zakona od 11. srpnja 1881., kojim su razjašnjene odnosno preinačene neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. imenuje kr. zem. vlada predsjednika i zamjenika mu odbora, koji po čl. 17. potonjega zakona imovnu obćinu representira.

Činovnike i službenike gospodarstvenoga ureda imovne obćine (čl. 19. zak. od 15. lipnja 1873.) imenuje po §. 8. zakona od 11. srpnja 1881. kr. zem. vlada, i ona vrši nad timi činovnici i službenici disciplinarnu vlast po istih disciplinarnih zakonih, koji valjaju za državne činovnike i službenike.

Kako se iz čl. 10. zak. od 15. lipnja 1873. i §. 4. zak. od 11. srpnja 1881. vidi, nije dohodak imovnih obćina namijenjen lih privatnoj svrsi imovnih obćina i občinara, ti dohodci imaju se obratiti i na osnivanje, gradjenje i uzdržavanje cesta, na potoke i zaplave, na pošumljenje krasa, na škole i na obće koristne svrhe.

Iz tih zakonskih ustanova biva jasno, da su imovne obćine javne uredbe (öffentliche Anstalt) u smislu §. 199. sl. d. kz. i da su činovnici krajiskih imovnih obćina urednici u smislu §. 101. i 181. kz.

Ti činovnici imenovani po kr. zemalj. vladi, vršeći svoju službu rade po nalogu, koji su od javne državne vlasti primili: sačuvanje imetka imovne obćine i redovita uprava s tim imetkom tiče se i interesa države; dohodci imovne obćine imaju se trošiti u svrhe takove, na koje bi eventualno imala trošiti država sama, dakle činovnici imovnih obćina bivše hrvatsko-slavonske krajine vrše donjekle i poslove vlade.

Tako je i e. kr. glavno zapovjedništvo kao krajiska zemaljska upravna oblast u okružnici od 2. srpnja 1879. br. 1839. pr. (l. z. u kom. VIII. od god. 1879.) protumačilo svojstvo činovnika imovnih obćina.

Dakle prema prednavedenom, da su činovnici krajiskih imovnih obćina „javni činovnici“, da su imovne obćine „javne uredbe“: to dosljedno iz toga jasno proizlazi, da se gospodarstveni uredi krajiskih imovnih obćina imaju smatrati „javnim uredi“, te da podnjesi stranaka podpadaju biljegovnoj pristojbi, u koliko nisu oprošteni od pristojbe po tar. čl. 49/14 sl. a. a.

O predlaganju blagajničkih dnevnika kod imovnih obćina krajiskog područja. Kr. zemalj. vlada, odjel za unutarnje poslove, izdala je 8. ožujka 1893. br. 9177. slijedeću naredbu:

„Naknadno k ovdašnjoj naredbi od 7. veljače 1893. br. 5132. ima se gospodarstveni ured tamošnje imovne obćine shodno uputiti, da propisane blagajničke dnevnik, i to:

- a) dnevnik za obćinsku imovinu;

- b) dnevnik za tudi novac i ine pologe;
- c) dnevnik za lugarsku zakladu, vodi u dva primjerka, to jest dnevnik pro domo i dnevnike u čistopisu ili izvoru.

Mjesečni blagajnički dnevnići u izvoru, koji se na koncu mjeseca zaključuju i propisno podpisuju, imadu se do konca svakog slijedećeg mjeseca na kr. zemaljsku vladu, odjel za unutarnje poslove odpremati uz prilog prepisah zapisnikah o doznačivanju drva, žirovine i paše, te po tome imadu se dnevnići za mjesec siečanj i veljaču 1893. do konca mjeseca ožujka predložiti.

Imovinsko-občinski dnevnik ima se prije odpreme na meritornu cenzuru kod gospodarstvenoga ureda kontirati u svrhu točnog sastavka gospodarstvenog izkaza i računskog zaključka.

Svi dnevnići moraju se valjano i točno sa svimi odnosnim spisi (dokumenti) obložiti, a broj priloga na hrbitu označiti.

Kod odaslijanja obloženih dnevnikah ima se priložiti odpremi izkaz po priležećem obrazcu, na kojemu računarski ured kr. zemaljske vlade potvrđuje primitak obloženih dnevnikah.

Nadalje imati će gospodarstveni ured na meritornu cenzuru predložiti putem kr. vladnog odjela za unutarnje poslove obloženi uporabni izkaz o šumsko-gojtbenih radnjah po dogovoljenju svih radnjah i konštatovanja po upravitelju gospodarstvenog ureda na licu mjesta u prisustvovanju šumara, da su sve radnje valjano provedene.

Ako je prigodom izvadjanja osnovnih radnjah nastala potreba, da se troškovni proračun prekorači, onda ima gospodarstveni ured prigodom podneska uporabnog izkaza na cenzuru prekoračenje temeljito obrazložiti i pokriće izvan proračuna zatražiti.

Predlaganje izkaza o rukovanju i računski zaključak, te našastarah o zgradah i prometnih spremištih i inventaruh o našastarskih predmetih na izpitivanje imati će se takodjer obaviti putem vladnoga odjela za unutarnje poslove, i to do konca mjeseca travnja za prošlu godinu.

O uspjehu meritorne cenzure blagajničkih dnevnikah i inih računah dostavljati će kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, gospodarstvenom uredu opazke i nadopazke, a ovaj će imati davati razjašnjenja i nadrazjašnjenja u ustanovljenom roku.

Pošto je kod cenzure blagajničkih dnevnikah i riešavanje nekojih agendah tičući se računske kontrole neobhodno potreban osobni i plaćevni šema činovnikah i službenikah svih 10 imovnih občinah, to se određuje, da se takov sastavi i ovamo predloži dočim će se u buduće svako novo imenovanje ili promjena u osoblju i u užitcima radi zabilježenja u statusu, računorskom uredu do znanja staviti.

Pravo na izvršivanje mjerničkih poslova po šumarih. — Kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, priobčila je odpisom svojim od 16. prosinca 1892 br. 56.947 upravljujućem odboru hrv. slav. šumar. družtva doslovce sliedeće:

„Na tamošnju predstavku od 30. studena t. g. br. 44, kojom upravljujući odbor opetovano moli, da se za samostalno vodjenje šumarskoga gospodarstva ospozobljenim šumarom ureda radi priznade pravo na izvršivanje mjerničkih posalah, kako to vriedi za civilne mjernike, odpisuje se istomu, da ova kr. zemalj. vlada, odjel za unutarnje poslove ne nalazi upitnu predstavku uvažiti, stranom iz razlogah navedenih u ovostranom odpisu od 20. prosinca 1891 br. 15.771 ex 1890. stranom pak stoga, što prema normativnoj naredbi od 26. veljače 1877. br. 15.660 ex 1876. i sami tehničci, koji su za inžinire propisane nauke na kojem javnom tehničkom zavodu s uspjehom svršili, za izvršenje mjerničke prakse posebnu dozvolu od zemaljske vlade izhoditi moraju. — Uvaženjem upitne predstavke priznalo bi se i šumarskim, u javnoj službi stojećim činovnikom pravo na izvršivanje mjerničtvu, pogodnost, koju neuživaju ni tehnički u javnoj gradjevnoj službi stojeći činovnici, kojima je naredbom od 17. rujna 1889 br. 30.747 ex 1887. svako privatno tehničko zanimanje zabranjeno. —

Obzirom na prije navedeno nestoji dakle način tamošnje ponovne predstavke, da je ovostrano rješenje od 20. prosinca 1891. br. 15.771. samo iz nesporazumjenja uslijediti moglo, tim više, što prva tamošnja predstavka od 24. travnja 1890 br. 22 za osposobljeno šumarsko osoblje s akademičkom naobrazbom traži ovlast u svojstvu civilnog inžinira, a za one šumare, koji su svršili šumarske nauke na kojem srednjem učilištu, ovlast za vršenje tehničke prakse u svojstvu gradjevnog mjernika.

Kod dosadanjeg podieljenja ovlasti šumarom za izvršivanje mjerničke prakse postupano je točno prema ustanovom naredbe od 26. veljače 1877. br. 15.660 ex 1876, a na temelju iste naredbe može svaki za samostalno vodjenje šumarskoga gospodarstva osposobljeni šumar, ako nestoji u kojoj javnoj službi, i odsele zadobiti ovlaštenje za izvršivanje mjerničtva u svojstvu mjernika, ako inim propisanim uvjetom udovolji i za ovlaštenje propisanim putem zamoli.

Službena putovanja kr. žup. nadšumara na račun uredskog paušala.

— Kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, izdala je 11. ožujka 1893. pod br. 10956 slijedeću naredbu:

„Ovdašnjom naredbom od 25. siječnja t. g. br. 3809., kojom je doznačena dotacija za putne troškove političkoga, šumarskoga, liečničkoga, veterinarskoga i inžinirskoga osoblja kod županijskih i kotarskih oblastih, odredjeno je naknadno k ovostranoj naredbi od 3. siječnja 1893. br. 57022 ex 1892. medju ostalim, da se razmjeran dio putnog paušala prema potrebi službe upotrebi takodjer na uredovna putovanja kr. županijskih nadšumara, te da se već početkom upravne godine stanovita izaslanja nadšumara u izgled uzmju i za takova putovanja putna sredstva iz putnog paušala rezerviraju.

Da se kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, uvjeri o tom, kako i kojim načinom se posvećuje briga šumskej grani javne uprave kod putovanja uredskih na račun uredskog paušala, poziva se ta kr. županijska oblast, da prije svega ovamo izvesti, koja su putovanja u ovoj upravnoj godini za kr. županijskog nadšumara u izgled stavljeni, odnosno koja su sredstva iz putne naklade u tu svrhu rezervirana; nadalje da u buduće svake $\frac{1}{4}$ godine ovamo predloži obrazloženo izvješće o djelovanju kralj. županijskog nadšumara, te izkaz, u kojem označiti valja putovanja, koja su po kr. županijskom nadšumaru preduzeta, svrhu putovanja i uspjeh, te koja je svota potrošena na račun putnog paušala, a koja na račun stranaka.

Opaža se podjedno, da se putovanja kr. županijskih nadšumara, koja obaviti ima kao nadzorni organ nad upravom i gospodarenjem šumah spadajućih urbarskim občinam, za tim kao šumsko-redarstveni organ sbog provedbe šumskoga zakona, napokon kao vještak ili consultacioni organ u privatnom interesu, imadu tako upriličiti, da bude jamstvo pruženo, da šume svoga područja stalno i redovito pregledao bude.

Tim povodom upućuje se ta kr. županijska oblast, da izaslanje kr. županijskog nadšumara u poslu urbarskih občina ograničiti ima na ona službovanja, koja doista u njegov zvanični djelokrug spadaju prema postojećim propisom, a ne da i takove poslove obavlja, koja spadaju u djelokrug občinskih šumara.

Kada se pako kr. županijski nadšumar izašalje na račun občinah ili stranaka pozvan kao vještak u privatnom interesu, kojemu se poziv svakako odazvati mora u koliko mu to dnpuštaju njegovi ostali zvanični poslovi, budući takova vrst službovanja takodjer u njegov djelokrug spada, valja nastojati, da se občinam ili strankam što manji troškovi prouzroče, (ako dobije podvoz u naravi, da nezaračuna kilometrinu), jer će i tim načinom, kada svojim strukovnim savjetom na ruku išao bude strankam, te ih podučavao i pobudjivao na racionalno šumarenje, ako ne neposredno, a to bar posredno promicati šumsko gospodarstvo.

O svakom službenom putovanju, koje je gore navedeno, imat će kr. županijski nadšumar podnjeti obrazloženo izvješće uz shodne predloge toj kr. županijskoj oblasti, na temelju kojih se dalje shodne odredbe izdati imadu.

Takova izvješća imadu se takodjer priložiti uvodno spomenutomu periodičkomu izvješću o djelovanju kr. županijskih nadšumarah, koje, kako je jur navedeno, svake $\frac{1}{4}$ godine ovamo podnjeti valja".

Sa drvarskega tržišta.

Izvoz dužice iz Austro-Ugarske. Sveukupni izvoz dužica iz Trsta i Rieke iznašao je u prošloj godini 41,448.826 komada, nasuprot $67\frac{1}{2}$ milijuna u god. 1891. Od toga dolazi na Trst 7,240.323 komada t. j. za 102.711 manje, nego li u godini 1891., na Rieku 34,218.503 dakle za 25,327.708 komada manje, nego li u g. 1891.

Sitnice.

Željezni podsјedci za tračnice ne traju dugo. U prokopu (tunelu) blizu Stuttgarta morali su sve željezne podsјedke izvaditi, prem nisu dugo ležali, te jih izmjeniti sa drvenimi podsјedci. Željezni podsјedci bili su tako izkvareni, da su jih morali izmjeniti sbog osjeguranja vožnje.

Ovu vijesticu priobćila je „Continentale Holz-Zeitung“ u br. 7. t. g.

Ubijen ogroman medjed. U „Narodnih Novinah“ broj 48. od t. g. priobćio je неки S. u dopisu iz Mrkoplja slijedeću zanimivu erticu o lovu na medjeda: Juraj Kumer, seljak iz Begovarazdolja, župe mrkopaljske, dojavlji kr. šumaru gosp. Ivanu Kranjaku, da zna za jedan medjedji brlog, pak ako šumar želi na medjeda poći, da će ga povesti. G. šumar dogovori se sa mjestnim kapelanom g. Mirkom Pacherom, te oni odluče medjeda u brlogu potražiti. Dne 23. o. mj. krenu dakle naša lovačka garda, sastojeća iz gg. šumara, kapelana, šumskog vježbenika Kundrata, te lugara Starčevića, Mihelčića, Šepića i Komadine uzprkos silnom snieg, koji je baš taj dan jugovinom padao, na rečeni brlog. — Na „Razkriziju“, kakvih 10 kilometara od Mrkoplja ostavije lovci saonice, pak predvodjeni od dva lugara u t. zv. „Krpljah“ počeše se uzpinjati korak na korak gazeći silan snieg „Akurtijevim putem“ u „Konačnu kosu.“ Iza jednosatnog vrlo napornog hoda lovci se ustave, pak nabivši puške kugljami počnu se vrlo tiho i lagano spuštati niz šikarje k brlogu, koji bi po kazivanju Kumerovu negdje u blizini imao biti. — Jedva što se 60 koraka spustiše, reče u pol glasa lugar Mihelčić: „eno ga!“ Šapat prodje od usta do usta i svi opaze u ogromnoj šupljoj jelvi silnu glavurinu i desnu medjedu šapu. — Medjed bio je prije zanjušio loveće, pak htio umaći, ali jako zatrapan nije mogao odmah, a videći, da mu je koža na pazaru, poče silom provaljivati i mrkim pogledom mjeriti sad jednog, sad drugog loveca. Preteće ga medjutim brzina lovaca, jer na uzlik „eno ga“ odvažni lovci skočiše, te do preko koljen u snieg u daljini od 15 koraka obkolioše brlog. G. šumar odape prvi svoju pušku i pogodi medonju u sred čela, medjed povuče glavu natrag u brlog, dok ju za čas još više nepruži. — Na to u isto doba odapeše svoje puške gospodin Kundrat i lugar Mihelčić, koji medjeda opet pogodiše u glavu i desnu šapu, te se medo opet povuče natrag, ali odmah još većom silom provali kaneć razvaliti brlog. Na poziv gospodina šumara udari ga sada četvrtim gospodin kapelan Pacher tako sgodno u čelo, da mu je odmah runja odskočila, a glava mu se silno stresla. Premda mu je tim hitcem zadat smrtni udarac, pucahu još trojica lugara, te gorostas medo klonu. — Lovci potekoše odmah k njemu, te ga još malo živa počeše iz brloga vući. Kada ga je već polovica vani bila, sjeti se stric medo još jednom svoje nekadanje jakosti, mahne šapom i silno zaurla tako, da lovci odskočiv odmah opet puške na njega naperiše, ali mu je to bio zadnji trzanj, jer se na to mrtav pruži, pa nije bilo od potrebe dalje pucati. — Lovci odložiše puške, pak netko za gubicu, netko za ušesa i šape težkom ga mukom iz brloga izvukoše. A bilo je tada što i vidjeti! Ogomoni crni medo 2.25 metra dug sa 33 cenmt. širokom lubanjom i 25 emt. du-

gačkimi šapami ležao je pred lovecima, iz brloga se zaruši, kao da je unutra tko peć naložio. — A sada da vidiš neprilike i muke — tko da ga kroz šikaru do saonica iznese! Put od 60 koračaja do ceste prevališe noseći medu na jakom bukovom koleu naši loveci komaj za $\frac{3}{4}$ sata, a za tim ga odvukoše lancima po cesti do saonica, pak nakon malog odmora ajde šnjim put Begovarazdolja, gdje se sav narod oko lovaca sakupi gledeći mrkonju, koji im je lani poubijao nekoliko glava goveda, a sjegurno bi im i ljetos nanio na govedskom blagu štete. U 4 sata krenuše loveci sa velikim svojim plienom put Mrkopljja, pak da kraj muke i preostale pogibelji bude i šale, podigoše medi glavu visoko, a šape mu preko lanaca saonica prebacise tako, da se je na sve kraje klanjao, kao da se zahvaljuje on sam na ovaciji, koju Mrkopaljci povrativšim se lovcom prirediše. Kod paranja našlo se više kuglja kako u glavi tako i u šapah, a jedna čak u srdu (?); lubanja bila mu je na tri mjesta probita. Težio je preko 3 centa, a koža mu je uprav krasna. Čujemo, da se još za jedan brlog znade, pa će naši odvažni mladi loveci opet ovaj koji dan, čim vrieme dopusti, potražiti drugo a nemila gosta, da mu podprase kožu. I onog medjeda, za kojega sam vam prošle jeseni javio, koji je bio napao čovjeka, našli smo za kratko vrieme parnuta, a zato ima tih stričeva u naših šumah još više, te bi se moralo ozbiljno nastati, da se iztriebe, jer svake godine čine dosta štete na blagu. Našim lovecem pako dovukujemo: Evala Vam, poslužila Vam i drugi put takova sreća, kao što Vam je tog puta!"

Obranbena sličnost kod životinja. — Bruseljskoj akademiji znanosti predložio je Felix Plateau razpravu (*Bulletin de l' Académie royale de Belgique 1892. Sér. 3. T. XXIII. p. 89.*), kojom hoće da dokaže, da je ta zanimiva i zagonetna obranbena sličnost kod životinja mnogo razširenija, nego li se to do sada uzimalo.

Narav životinje puna je himbe i prevare. Neprestan je boj, kojeg životinje međusobno biju, bilo po danu, bilo pod okriljem tamne noći, sve samo da si glad utišaju ili dalnji obstanak svojih potomaka osiguraju. Napadajna njihova sredstva ne sastoje se samo iz oštih zubi, iz šiljatih pandja, iz otrovnih bodljika; obranbena njihova sredstva ne ograničuju se samo u manje ili više čvrstom oklopu ili štitu, u bodljikavom tielu ili u štrencu smrdljive tekućine. Sva ova bića rabe razne prietvornosti, koje jim pomažu, da se plienu bez velike muke približe, ili koje žrtvi podavaju zgodu, da može izbjegći neprijatelju svome. Oni druge zavaraju bilo bojom ili oblikom svog tiela, bilo položajem u miru ili neobičnim kretanjem kod bježanja ili u letu.

Ima silesija životinja, koje se služe kod zavarivanja sa sličnosti boje svoga tiela, sa bojom lišća i t. d. Mnoga takova bića obaviju se ruhom boje slične kamenu ili pečini, kori drveta ili piesku. Jedni od tih bića dugoljasti, uzani i ukočeni sprovedu dio svog života nepomično pa time, u koliko jim uspije, oponašaju oblik drveta ili grane; drugi, kojim gibanje ponajviše u lečenju sastoje, oponašaju na neobičan način list, kojeg vjetar simo i tamo nosi.

Napokon velik je broj takovih, koji uzimaju u pomanjkanju orudja za obranu, izgled onih, koje punim pravom u nemilo družtvu brojimo.

Ovo oponašanje naziva se imenom Mimicry. Iztraživali su ga ponajviše A. R. Wallace, Ch. Darwin, E. Peckham, Scudder, Giard, A. Weissman i F. Müller.

Plateau navadja silesiju slučajeva ovakovih Mimicry pojava sad od životinja živućih u moru, sad onih u pustinjah ili onih u šumi. Pogledajmo njegova opažanja u šumi. Kad stupimo u guštaru, te udarimo palicom po grmlju, tad se digne sa svih strana množina malih životinja, kojih za čas nestane. A gdje su bila ta mala stvorenja? Ležali oni, većina njih nepomično na gornjoj strani lista, ili na grančici, mirovali na deblu samom, ili na travi oko grmlja, te time rabili svoju obranbenu sličnost.

Gusjenice su obraštene sa bodljikama ili sa dugima dlakama, koja im tada služe kao obranbeno sredstvo proti mnogima malima neprijateljima, ili su pako gola tiela.

Medju nagim (golim) gusjenicama naših krajeva nalazimo velik broj zelenih, smedjih ili smedjo-žutih. Većina gusjenica ovih boja leže po danu na granah drveta. Obranbena ova boja pokazuje se takodjer i kod naših podpuno razvijenih kukaca. Mnoge naših sovica, prelca i grba pomješaju se sa lišćem usled svoje lepo zelene boje, osobito pak *Hylophila prosinana* L.; *Halias quercana* V.; *Earias chlorana* L.; *Luperina virens* L.; *Geometra papilionaria* L.; *Phaleona thymaria* L.; *Tortrix viridana* L. Zelene boje su i nekoje vrsti naših polukrilaca i pravokrilaca.

Uz ove životinjice, koje uzimaju boju zelenih dielova bilina, imade mnogo njih, kojim je boja tiela nalična boji kore ili onoj suhog lista. Ogroman je broj kukaca u naših priedjelih, koji naliče svojom vanjštinom po živahno smedjoj ili sivoj boji tiela, te u raznih položajih sad sitnom trišeu, sad osušenom, gladkom ili savijenom listu, sad zrelo plodu drveta. Tako n. pr. naliči vrst od *Lasioecampa*, *Gonoptera libatrix* L., izgriženom listu, *Clostera curtula* L. starom, savijenom listu od graba, *Ptilodondis palpina* L., odvijenom listu bledje boje, napokon mnoge Tortricide, koje bi se više puta mogle zamieniti sa plievom trava ili jelovimi četinjama.

Na površini čapura možemo odkriti cieli red zareznika, od kojih su njeki zao-djeveni, a nekoji opet djelomice sakriveni. Na kori topole i vrbe naći ćemo osobito Neuroptere spadajuće vrsti *Phrygane*, koji drže glavu prama dole, a krila sklopljena posve naliče kori drveta, više put tako zavaravajući, da ih pregleda vješt i izkusni entomolog. Na kori drveta posutoj sa lišaji sjede sovice (*Acronycta leporina* L., *A. psi* L., *A. megocephala* F., *Hadena brassicae* F.). sa svojim gornjim pārom krila, koji je obično boje jednolične, jedva se opažaju. Obična vrst Geometride (*Fidonia Wavaria* L.) lako oponaša boju i oblik predmeta, na koje sjeda, jer su joj krila bjelkaste boje, te sa sivom izprepredana. Sjeda ona najviše na zidine, pećine i na gladku koru drveta, te bi čovjek i kod točnjeg promatranja mislio, da je malen kupić lišaja.

Mnogo slučajeva te pretvorljivosti nalazimo u oponašanju ptičjih izmetina. Tako na pr. ženke polukrilaca *Lecanium* III. roda, koje sjede na hrastovom i brestovom lišću, izpredaju na razne strane biele, liepeće se niti, što sve u mnogom naliči izmetini vrebca. Biele *Phalaene* oponašaju kad sjede mirno na listu izmetinu isto tako, kao što i prije spomenuta vrst. Osobito one male lepirice, koje sa svojimi gornjimi krili, koje su biele ili sive boje, te koja su označena sa tamnom mrljom, oponašaju vjerno izmetinu vrabaca; pa kad čovjek približivši se ovakovoj tobožnjoj izmetini, ili dirnuvši ju, opazi kako ona najednom odleti dalje, to se u istinu mora začuditi, kako li ga oko prevarilo. Na isti način oponašaju *Cilix spinula* Hb.; *Penthina pruniana* Hb. i druge. Spomena vredna je takodjer vrst *Vanessa*, kojim je gornja strana krila šarene boje, dočim jim je dolnja strana sive boje, osobito kad gdje mirno sjede, te time u mnogom naliče zemlji, drvetu ili piesku. Tako se na pr. danje paunče, koje je inače krila odozgor šarenih, služi bojom dolnje strane krila, pa sjedi na grani neopazice poput lista.

Mnogi naših danjih leptira rabe još vještije tu sličnost. Tako ima mužjak od zlatana gornju stranu krila liepe narančaste boje, a dolnju stranu živahno zelene boje. Ako takav mužjak leti, onda se dolnja strana krila neopazi, nego samo šarena gornja strana, ali čim taj leptir sjedne, pretvori se tako rekuć u zelen list. Žutak, komu su krila slična ožućjelom listu, sjeda skoro uvjek na uvele i žute listove djeteline ili boba ili na druge, samo da time laglje zavara druge životinje. Isto tako izčezne oku našem i *Thecla rubi* L., čim na zelen list sjedne, pa ga neizkusni tako lako opaziti neće.

Škodljivost tise (*Taxus baccata*) za gnjetelišta. Lovački list „Weidmann“ priobćuje sliedeće: U Englezkoj u nekojih gnjetelištih našli su lovci nekoliko uginulih gnjetela, bez da su mogli raztumačiti pravi uzrok. Pošto se to opetovalo, poslano bi nekoliko gnjetela u London k nekom živinaru, da izpita uzrok uginuća tih gnjetela. Taj je pripoštane gnjetete pregledao i konstatovao jaku upalu podvoljka i blizu nala-

zečih se organa. Nakon iztraživanja hrane sitnozorom, opazilo se, da su se gnjeteli hranili sa četinjama tise i da su one bile uzrok toj upali. Još nije viest niti gospodarom gnjetelišta javljena bila, kad eto nove pošiljke sa više komada takovih gnjetela. Iztraživanja ovih potvrdila su prije napomenuto. Ove potonje gnjetetele našli su pod istim drvetom ili u neposrednoj blizini, baš kao i one prve. Dalja iztraživanja pokazala su, da su otrovne po svoj prilici samo četinje tise noseće ženske rese. To se čini posve vjerojatno, pošto su gnjeteli nadjeni skoro uvjek pod jednim te istim drvetom.

Ogroman jasen. Nedavno je srušila bura ogroman jasen u meklenburgškom gradiću Pfau, koji je pri tlu imao u obsegu 24 stope, a visok je bio 63 stope. Njekoje grane imale su do 12 stopa u obsegu. Ovaj krasni primjerak jasena sačuvati će potomstvu kao vanrednu riedkost.

Riedke lovine*. Kako nam prijatelj iz Ludbrega javlja, ubio je seljak Mijo Vilec iz Obrankovca, dne 28. siječnja u jutro oko 8 sati na potoku Plitvici dva prekrasna biela labuda. U tih strana to doba svakako nevidjeni gosti. — P. n. g. M. Barać pako javlja nam na dne 9. t. m. iz Trsta, da je našao na tamošnjem trgu veliko množtv ubijenih kugara (Seidenschwanz) na prodaju. To bi bio dokaz, da su uslijed stroge zime i te ptice u množini došle u Istru, gdje se inače dosta riedko vidjaju.

Lov na medjede i divokoze u Hercegovini* poduzeše polovicom siječnja, kako „Glas Hercegovca“ donaša, grof Frijs Friesburžki, vrhovni lovački dvorski meštar kralja danskoga, u družtvu sa grofom Damesköld-Gamsom, te komornikom Seaveniusom iz Danske. Kako je onda i po Ivan planini, kuda se držao taj lov, bio silni snieg zapao, to je lov na medjede doduše ostao bezuspješan, nu tim izdašniji bio je zato onaj na srndače i divokoze, te je naročito ovih potonjih ubito više komada.

„Ski“ šport u Hrvatskoj*. Ponukom g. Ljudevita viteza Mašeka poduzeo je zagrebački kolar J. Papić (Samostanska ulica br. 9.) sgotavlјati krplje ili snjegulje točno po primjerku originalnih švedskih proizvoda. Imali smo prilike osvjeđočiti se o vrstnoći radnje, te stoga spomenutog poduzetnika što toplije preporučujemo domaćim prijateljem tog liepog sporta. Par po Papiću izradjenih ski-a stoji kako prema izradbi i opremi 7—8 for., dakle za polovicu manje od onih švedske proizvodnje. Pravi ih pako iz jasenovog kao i bagrenovog drva u duljini od 2·70 cm. uz vrlo sgodno remenje. Isto se tako u njega mogu dobiti takodjer i potrebiti tom športu turistički štapovi u povoljnoj duljini. Prve primjerke tih snjegulja izradio je Papić za neke članove prve zagrebačke lovačke udruge, i to na podpuno njihovo zadovoljstvo.

Vuci u Boki Kotorskoj*. Vuci preoteše glasom dopisa u zadarskom „Narod. Listu“ tečajem ove zime i u istoj Dalmaciji u toliko, da se žitelji Ercegnovog i Risnja noćju u obče već ni iz kuće neusudiše izlaziti, koje su kroz cielu noć na užas ljudih i marve vuci rek bi obsjedali. A i ostali se grabežljivci tamo do skrajnosti umnožiše. Tako da je jedna lisica u selu Kruševci, videć da joj narod nemože doskočiti, jer je oružja lišen, u tri kuće poklala redom sve kokoši do jedne, a tek kad se je i ove naužiti htjela, poleti kokoš u kuću, te padne u sobi na postelj, a lisica uzprkos prisutnosti ljudih zaskoči bogme u svojoj smionosti za njom i na istu postelj, nu tu ju stigne zasluzena kaaan, jer ju sad ipak Gjuro Markov Stanižić njekako do smrti premlati.

* Ove vijestice priobčio je »Vjestnik« prvog obćeg hrvatskog društva za gojenje lova i ribarstva u br. 2. o. g.

Natječaj. Radi popunjena dolje naznačenih izpražnjenih činovničkih mesta šumarske struke kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu razpisuje se ovim do 10. travnja 1893. sliedeći natječaj:

Izpražnjena su sliedeća mjesta:

a) dva mjesta šumara I. razreda sa godišnjom plaćom od 700 for. uz ostale sistemizovane pristojbe;

b) tri mjesta šumara II. razreda sa godišnjom plaćom od 700 for. uz ostale sistemizovane pristojbe.

Eventualno za slučaj postepenoga promaknuća dva mjesta za šumarske kandidate uz godišnju pripomoć od 550 for., i onda dva mjesta šumskih vježbenika I. razreda uz godišnju pripomoć od 480 for.

Natjecatelji imaju svoje molbenice kr. šumarskom ravnateljstvu podastrijeti i slijedećimi prilozi obložiti:

1. Krstnim listom;

2. Liečničkom svjedočbom, kojom županijski ili domobranski liečnik potvrđuje, da je tjelesno jak i posve zdrav, da dobro vidi i čuje i da nikakvu manu u govoru neima;

3. Svjedočbom o izpitu zrelosti;

4. Svjedočbom, da je dobrim uspjehom položio i svršio šumarsku akademiju u Schemnitzu, ili na drugom kojem ovoj uzporedjenomu višemu učilištu;

5. Svjedočbom o zakonom propisanom višem šumskom državnom izpitu;

6. Izkazom, da je molitelj vješt hrvatskomu jeziku u govoru i pismu;

7. Potvrdom, da je natjecatelj svojoj presentnoj vojnoj dužnosti zadovoljio.

Kr. šumarsko ravnateljstvo u Zagrebu, dne 15. ožujka 1893.

Zaključni račun mirovinske zaklade sbara lugara križevačke imovne občine u Belovaru za god. 1892.

A. Primitci.

	u gotovom :	u zadužnicah :
Blagajnički prenos od god. 1891	for. 140.93	for. 13.830.—
Kamati zajmova	" 1191.05 —	
Zatezni kamati	" 11.11 —	
Prinos članova	" 768.—	
Prinos imovne občine	" 50.—	
Globe	" 41.—	
Odplaćene glavnice	" 150.—	
Nepredvidjeni	" 10.—	
Predujmovi	" 1229.—	
Zadužnice za gotovinu		for. 2850.—
Ukupno . for. 3591.30		for. 16680.—

B. Izdatei.

	u gotovom :	u zadužnicah :
Zajam na zadužnice	for. 2874.—	
Zadužnice za gotovinu		for. 150.—
Predplata	for. 1.—	
Nagrada tajniku	" 200.—	
Predujmovi	" 515.40	
Blagajnički ostatak u zadužnicah		for. 16530.—
Ukupno . for. 3591.30		for. 16680.—

Izkaz o rukovanju mirovinske zaklade činovnika imovnih občina bivše vojne krajine u godini 1892.

A U gotovom.

Primitak :

1. 10% prinos imovnih občina	for.	6.160.—
2. Prinos činovnika jednom trećinom povišene plaće	"	793.52
3. Kamati od aktivnih glavnica	"	4.548.80
4. Razni primitci	"	99.77
Skupa	for.	11.602. 9
K tomu ostatak od godine 1891.	"	79.21
Sveukupno	for.	11.681.30

Izdatak :

5. Uložene aktivne glavnice	for.	11.638.56
6. Za bielice	"	—.30
Skupa	for.	11.638.86
K tomu blagajnički ostatak koncem god. 1892	"	42.44
Sveukupno	for.	11.681.30

B. Papirne vrednosti.

Primitak :

7. Blagajnički ostatak koncem god. 1891.	for.	102.250.—
8. Tečajem god. 1892 nabavljeno papirne vrednote	"	27.750.—
Skupa	for.	130.000.—

Izdatak :

9. Tečajem god. 1892 izdane papirne vrednote	for.	15.350.—
a) u držav. obveznicah sreberne rente . . . for. 10.500 —		
b) u držav. obveznicah papirne rente . . . " 82.700.—		
c) u držav. razteretnicah " 18.800.—		
d) u hrv. regalno-odštetnih obveznicah . . . " 2.650.— " 114.650.—		

Dopisnica predsjedništva šum. društva. — Da uzmogne šum. društvo platičnim svojim dužnostim udovoljiti, umoljavaju se ona gg. članovi toga društva, da dužnu članarinu što prije uplate, u koliko to dosad učinjeno nije. Naročito se pozivlju ona gg. članovi društva, koji nisu niti prošlu, niti za prijašnje godine odpadajući članarinu platili, da nastoje, da svoje dužne zaostatke već jednoč uplate Žalibiože mora se ovdje iztaknuti, da je takovih zaostataka pretežni dio kod gg. članova I. razreda, koji se razmjerno materijalno ipak bolje stope, nego gg. članovi II. razreda. U ostalom će u budućem broju „Šum. lista“ uzsliditi potvrda vrhu do sada i tečajem mjeseca travnja u ovoj godini uplaćenih članarina.

Za slučaj, da se kojoj šumariji više primjeraka „Šum. lista“ odprema, nego što istoj za njezino osoblje pripada, neka bi se to priobčiti izvolilo tajniku šum. društva sa naznačenjem dotičnih članova lugara i onih lugara, koji su eventualno međutim iz društva izstupili.

SADRŽAJ.

	Strana
<i>Zakonska osnova o lovnu za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju</i>	121
<i>V. Razvitak drvarskog obrta trgovine i industrije</i>	128
<i>Pismo iz Banovine. Piše Alekса Ugrenović</i>	148
<i>Proslava dvadesetpet-godišnjice ug. zem. nadšumarnika Alberta pl. Bedö-a.</i>	
Piše Kuzma.	152
<i>Osnova zakona za zaštitu životinja</i>	157
<i>Listak. Osobne viesti: Imenovanja. — Umro</i>	159
Zakoni i normativne naredbe: Kvalifikacija gospodarstvenih ureda krajiških imovnih občina. — O predlaganju blagajničkih dnevnika kod imovnih občina krajiškog područja. — Pravo na izvršivanje mjeričkih poslova po šumarih. — Službena putovanja kr. žup. nadšumara na račun uredskog paušala	160
Sa drvarskog tržišta: Izvoz dužice iz Austro-Ugarske	163
Sitnice: Željezni podsjedci za tračnice ne traju dugo. — Ubijen ogroman medjed. — Obrambena sličnost kod životinja. — Škodljivost tise (<i>Taxus baccata</i>). — Ogroman jasen. — Riedke lovine. — Lov na medjede i divokozu u Hercegovini. — „Ski“ sport u Hrvatskoj. — Vuci u Boki Kotorskoj.	163
Natječaj. — Zaključni račun mirovinske zaklade.	167
Izraz o rukovanju mirovinske zaklade činovnika.	
— Dopisnica predsjedništva šum. družtva	168

